

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 24.

Tisdagen den 18 april.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Eriksson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 256, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Denna proposition bordlades.

§ 2.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionerna:

nr 248, angående anslag till Statens isbrytarverksamhet: Avlöningar; och nr 249, angående ändrad disposition av anslagsmedel till uppförande av säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt ny sinnessjukavdelning inom fångvården, m. m.;

till bankoutskottet propositionen, nr 253, med förslag till lag om ändrad lydelse av 14, 16 och 36 §§ lagen den 30 juni 1934 (nr 437) för Sveriges riksbank;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 254, angående grunderna för statsbidrag från statens avdikningsanslag till vissa invallningsföretag vid Ume- och Vindelälvarna i Västerbottens län; samt

till statsutskottet propositionen, nr 255, angående förvärv av aktierna i Ruotivare grufaktiebolag.

§ 3.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 441 av herrar *Arnemark* och *Lundqvist*;

nr 442 av herrar *Österström* och *Andersson* i Rasjön; och

nr 443 av herrar *Österström* och *Anderson* i Norrköping; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 444 av herr *Jacobson*.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 108—110 och 112—116.

Andra kammarens protokoll 1939. Nr 24.

§ 5.

Till bordläggning anmälles

statsutskottets utlåtande, nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stipendier åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för lämnande av ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad;

nr 15, i anledning av väckta motioner om upphävande av tullen å viss för fiskets behov importerad stenkolstjära;

nr 16, i anledning av väckta motioner angående tullen på klarmedelssurrogat; och

nr 17, i anledning av väckta motioner om tull å tarmar;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelser med universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn samt pensionsinrättningen för änkor och barn efter befattningshavare vid universitetet i Lund om övertagande av dessa pensionsinrättningars rörelse, m. m.;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare och sjukgymnaster vid de till pensionsstyrelsen anslutna kuranstalterna;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för ordinarie lärare vid vävskolan i Borås;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av ådragna yrkessjukdomar;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt furiren vid Jämtlands flygflottilj Sture Gärdins änka Asta Evelina Gärdin, född Falk, jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 38, i anledning av väckt motion angående ändring i visst avseende av gällande bestämmelser om sparbanks utlåningsrörelse;

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion angående utredning rörande samhällets möjligheter att förebygga ungdomsbrottslighet m. m.; och

nr 6, i anledning av väckt motion om utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredningen av tandsjukdomar; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående utfärdande av bestämmelser om skyldighet för vederbörande att vid införsel i avlöning m. m. lämna kvitto å indrivna medel.

§ 6.

Anmälles och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från konstitutionsutskottet:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbetomma allmänna handlingar;

från första lagutskottet:

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lotteriförordning;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket; och

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel; samt

från andra lagutskottet:

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 7 §§ lagen den 25 april 1930 (nr 99) om delning av fastighet vid ändring i rikets indelning med mera; och

nr 170, i anledning av väckt motion om övergång till högertrafik.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Avgåvos följande motioner, nämligen:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen motionerna:

nr 445 av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*;

nr 446 av herr *Gardell m. fl.*;

nr 447 av herr *Mattsson*; och

nr 448 av herr *Bagge m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 233, angående förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443) motionen nr 449 av herr *Bagge m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 234, angående extra materialanskaffning m. m. för försvarsväsendet motionerna:

nr 450 av herr *Svedman m. fl.*; och

nr 451 av herr *Tornegård*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 245, med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. motionen nr 452 av herr *Holmgren*;

i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 232, angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, och nr 233, angående förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443) motionen nr 453 av herr *Bergvall m. fl.*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 236, angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m. motionerna:

nr 454 av herrar *Ericsson* i Kinna och *Karlsson* i Munkedal; och

nr 455 av herr *Sandberg*.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:	
herr <i>Jonsson</i> i Eskilstuna	under 2 dagar fr. o. m. den 18 april,
» <i>Tornegård</i>	» 4 » » » 19 »
» <i>Blomquist</i>	» 2 » » » 20 »
» <i>Andersson</i> i Södergård	» 4 » » » 19 » och
» <i>Sandström</i>	» 3 » » » 21 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.10 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 19 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 innevarande april.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen i riksdagens andra kammare och de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning, den 18 april 1939.

S. D. Bifölls en av stenografen hos kammaren, jur. kand. P. G. Bergsten skriftligen gjord anhållan om ledighet för fullgörande av honom åliggande värnpliktstjänstgöring från stenografbefattningen under tiden från och med den 21 innevarande månad till riksdagens slut; och förordnades till stenograf under nämnda tid kanslisten hos kammaren jur. stud. K.-E. Pettersson och till kanslist i hans ställe förste amanuensen, fil. kand. John Birger Gösta Welander.

In fidem
Sune Norrman.

§ 3.

Svar på fråga. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**, som anförde: Herr talman! Herr De Geer i Lesjöfors har till mig riktat en fråga, huruvida proposition till innevarande års riksdag kan förväntas i anledning av det förslag till tullfrihet för vissa maskiner, som framlagts av 1938 års tulltaxerevision.

Svar på fråga. (Forts.)

Till svar härå vill jag meddela, att förslaget för närvarande ligger på re-miss hos kommerskollegium och generaltullstyrelsen, som anmodats att skyndsamt inkomma med yttrande i ärendet. Innan ämbetsverkens yttrande föreligger, kan jag icke taga ställning till frågan, huruvida eller när proposition i ämnet kan förväntas.

Härefter yttrade:

Herr **De Geer** i Lesjöfors: Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, som trots sitt negativa innehåll dock kan ha en positiv betydelse för näringslivet. Något som näringslivet är rädd för är ovisshet. Jag vet flera aktuella fall, där det är fråga om inköp eller skeppning av maskiner och där man väntat på besked i denna fråga. Får jag nu tolka svaret som så, att det icke blir någon proposition i år, så har i alla fall trots svarets negativa karaktär den visshet, som näringslivet eftersträvar, blivit nådd, och därmed har jag alltså fått det besked, jag önskade.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Tyvärr kan jag icke gå så långt i att tillfredsställa herr De Geer. Svaret innebär precis vad som sagts, nämligen att frågan icke kan avgöras, förrän ämbetsverkens förslag föreligga. Men detta innebär icke, att näringslivet skall lämnas i ovisshet om utgången, så snart dessa förslag föreligga.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 256, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

§ 5.

Föredrogs var för sig följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 445 av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*;

nr 446 av herr *Gardell m. fl.*;

nr 447 av herr *Mattsson*; och

nr 448 av herr *Bagge m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 449 av herr *Bagge m. fl.*; samt

till statsutskottet motionerna:

nr 450 av herr *Svedman m. fl.*;

nr 451 av herr *Tornegård*; och

nr 452 av herr *Holmgren*.

Vid nu skedd föredragning av motionen nr 453 av herr *Bergvall m. fl.* i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 232, angående vissa åtgärder för förstärkande av den personella försvarsberedskapen, och nr 233, angående förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443), hänvisades motionen till behandling av lagutskott, i vad anginge föreslagna ändringar i värnpliktslagen, och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos och remitterades till jordbruksutskottet följande på bordet liggande motioner, nämligen

nr 454 av herrar *Ericsson* i Kinna och *Karlsson* i Munkedal; och
nr 455 av herr *Sandberg*.

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 111, bevillningsutskottets betänkanden nr 14—17, bankoutskottets utlåtanden nr 33—38, andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden nr 5 och 6 samt andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6.

§ 7.

Herr statsrådet *Pehrsson-Bramstorp* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 257, med tillkännagivande att i statsverkspropositionen bebådad framställning angående anslag till nytt landsstatshus i Halmstad icke kommer att föreläggas riksdagen.

Denna skrivelse bordlades.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantmäteriväsendet jämte en i ämnet väckt motion;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantbruksattachéer m. m.;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande av bidrag ur domänfonden till föreningen för växtförädling av skogsträd; och

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Ang. försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. Föredrogs, punktvis, jordbruksutskottets utlåtande, nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12, angående försäljning av viss del av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterne socken av Västmanlands län.

Ang. försäljning av viss del av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterne socken.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **Andersson** i Vigelsbo: Herr talman! Denna punkt avser Horns gård i Rytterne socken i Västmanlands län. Enligt propositionen har det förts underhandlingar om försäljning av denna gård till den arrendator, som nu sitter på gården och vars släkt enligt propositionen brukat och väl hävdat den under en tidsperiod av 57 år. Domänstyrelsen anser, att arrendatorn skött gården på ett utomordentligt bra sätt och i detta avseende gjort sig väl förtjänt av ett gott vitsord.

När det nu gällde att försälja berörda gård, bjöd den gamle arrendatorn 50,000 kronor för gården vid de underhandlingar, som fördes med domänstyrelsen. Gårdens taxeringsvärde var 37,300 kronor, men för en gård, taxeringsvärderad till detta belopp, begär domänstyrelsen 81,300 kronor vid försäljning till en välmeriterad arrendator. Jag finner det något egendomligt, att man kan begära 81,000 kronor för en egendom, som är taxeringsvärderad till 37,300 kronor. Det synes mig, att det finns inte mer än en jordägare i detta vårt avlånga land, som kan begära något sådant, och det är domänstyrelsen. När man sedan icke har kunnat komma överens med arrendatorn om att erhålla de begärda 81,300 kronorna, hemställer man nu om avslag på den försäljning, som man räknat med under två års tid. Gården kan nu icke arrenderas ut för en längre tidsperiod än ett år i taget, därför att domänstyrelsen önskar sälja den. Man måste förstå, att arrendatorn under sådana förhållanden inte har den trygghetskänsla på gården, som han skulle ha, om han kunde få arrendera den för en längre tidsperiod. Det är klart, att när man begär 81,300 kronor för denna gård, som är taxeringsvärderad till 37,300 kronor, så finns det inga möjligheter att försälja den, utan arrendatorn får sitta där i det otrygga tillstånd, i vilket han för närvarande sitter.

Som skäl för den verkställda förhöjningen av försäljningspriset på gården har man anfört, att det kan tänkas bli möjligt att försälja tomter från gården. Man måste då fråga sig, varför domänstyrelsen icke utnyttjat denna möjlighet under den tid den ägt gården, trots att den ägt den under 60 års tid. Nu har man i stället kalkylerat med att en framtida köpare skulle ha möjligheter att försälja tomter från gården, och därför har man trissat upp priset på detta sätt.

Jag har velat framföra dessa synpunkter, herr talman, i samband med denna frågas behandling här för att i någon mån påvisa det, som jag tycker, orättfärdiga i domänstyrelsens försäljningspolitik, när det gäller att avyttra en gård till en arbetsam och väl betrodd arrendator.

Herr **Thorell**: Herr talman! Av herr Anderssons i Vigelsbo yttrande här framgår klart, att den försäljningspolitik, som domänstyrelsen tillämpar i fråga om sina egendomar, fortfarande har sina avigsidor, åtminstone i vissa fall. Jag skall endast be att få erinra kammaren om att jag vid två olika tillfällen påtalat försäljningen av en egendom, Stora Söderby i Lunda socken. Jag skall till detta ytterligare lägga, att på denna egendom, som värderingsmännen värderat till 36,200 kronor, hölls två auktioner, varvid enligt uppgift vid ena tillfället bjöds ett pris av 16,800 kronor och vid det andra ett pris av 17,000 kronor. Denna egendom har icke kunnat försäljas till någon jordbrukare utan har under hand försålts till en stockholmare, som arrenderat ut densamma.

Jag kan inte anse det riktigt, att statsmakterna, som göra stora ansträngningar och stora uppoffringar för att skaffa jordbrukare antingen egna fastigheter eller möjligheter att få arrendera direkt av kronan, sedan tillämpa en

Ang. försäljning av viss del av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Horn nr 6 i Rytterne socken. (Forts.)

sådan försäljningspolitik i fråga om gårdar, som de skola försälja, att jordbrukare inte kunna inköpa dessa gårdar utan att gårdarna måste gå till sådana, som icke ha intresse av desamma utan som i andra hand arrendera ut dem under mycket osäkra förhållanden för arrendatorerna.

Jag har endast velat få detta antecknat till protokollet, därför att det är ganska roligt att så småningom få rätt någon gång även i denna församling. Jag har, herr talman, naturligtvis intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Vid nu skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande, nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse från viss betalningskyldighet på grund av statsbidrag till ett avdikningsföretag inom Stensele socken av Västerbottens län, m. m., blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Ang. anslag till undersökning rörande vissa vattenregleringsföretag m. m.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till undersökning rörande vissa vattenregleringsföretag m. m.; och anförde därvid:

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Såsom kanske åtskilliga av kammarens ledamöter torde erinra sig, framställde jag vid förra årets riksdag en interpellation till statsministern angående bevarandet av Lina myr som naturreservat. Det är därför med tillfredsställelse jag kan konstatera, att frågan om denna myrs bevarande i viss mån nu befinner sig i ett något gynnsammare läge än tidigare. Jag har endast velat begagna detta tillfälle för att ytterligare understryka angelägenheten av att, då de övriga stora gotländska myrarna redan äro spolierade, detta nu tämligen oersättliga naturminnesmärke för framtiden bevaras åt svensk natur och ej minst åt gotländsk natur. Jag tror inte, att det är på något sätt ogrannlaga, om jag i detta fall vägar vända mig till Gotlands hövding och påkalla hans intresse, likaväl som jag även vill vända mig till Gotlands representanter här i kammaren och påkalla deras intresse för bevarandet av detta naturminnesmärke.

Vi offra mycket stora summor på bevarande av en del mer eller mindre diskutabla museiföremål. Jag har icke med detta mitt uttalande velat vända mig häremot, men jag vill säga, att intet är väl angelägnare, än att vi för Sveriges befolkning i nutid och framtid söka bevara de mest karakteristiska, tilltalande och egendomliga formerna i svensk natur, och i detta fall representerar Lina myr ett oersättligt värde. Jag har, herr talman, velat ånyo understryka detta.

Herr förste vice talmannen **Jeppsson**: Herr talman! Då andre vice talmannen i sitt nyss hållna anförande här vänt sig dels till mig och dels till de gotländska riksdagsmännen här i kammaren med en vädjan om att vi skulle beakta önskvärldheten av ett bevarande av Lina myr, så kan jag försäkra herr andre vice talmannen, att såväl de gotländska riksdagsmännen som jag redan ha beaktat detta. Jag tror inte, att jag begår någon indiskretion, om jag säger, att den omständigheten att detta ärende nu föreligger i det skick, som det gör här, i viss utsträckning beror på att vi på Gotland just ha beaktat önskvärldheten av att Lina myr i viss mån bevaras. Men man skall inte be-

Ang. anslag till undersökning rörande vissa vattenregleringsföretag m. m.

(Forts.)

gära, såsom det kanske tidigare gjorts, att de enskilda jordägarna vid Lina myr skola finna sig i den försumpning, som inträder i omkringliggande fast mark, tack vare att genom ett flertal tidigare utförda utdickningsföretag vattentillströmningen till Lina myr nu sker hastigare, än vad som var fallet, innan nyssnämnda dickningsföretag utfördes. Ägarna av den omkringliggande marken lida därigenom viss skada. Det är därför rimligt, att staten träder till och håller de enskilda markägarna skadeslösa, då man anser det vara ett allmänt intresse, att Lina myr åtminstone i viss utsträckning bevaras. Det är väl närmast meningen med det förslag, som nu ligger här under riksdagens prövning, att man skall skapa möjligheter till bevarande av det, kan man säga, numera ganska säregna naturområde, som Lina myr utgör. Man skall skapa förutsättningar för ett bibehållande av denna myr, utan att de enskilda jordägarna behöva bli lidande därpå. Jag tror, att vi med det förslag, som jordbruksministern här framlagt och som riksdagen står i begrepp att för sin del godtaga, få en från alla synpunkter sett god lösning av denna fråga.

Häruti instämde herr *Svedman*.

Herr andre vice talmannen **Magnusson**: Herr talman! Jag är förste vice talmannen tacksam för det meddelande han lämnat. Jag skall ytterligare endast erinra om att i den interpellation, som jag förlidet år framställde, pekade jag just på den omständigheten, att det kan finnas fog för att statsverket här träder emellan för myrens bevarande, utan att de enskilda jordägarna behöva lida något men. Att myren bevaras är i alla fall huvudsaken, och jag hoppas, att detta skall främjas genom riksdagens beslut.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för Helgeåns reglering m. m.; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 13.

Föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.

Ang. överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.

Därvid anförde:

Herr **Lundqvist**: Herr talman! I samband med överflyttningen av vissa allmänningsskogar från domänverket till vederbörande skogsvårdsstyrelser förvaltning har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i syfte att bespara staten onödiga utgifter föreslagit, att en del befattningshavare inom domänverket skulle beredas tjänst hos skogsvårdsstyrelserna. Jag har naturligtvis ingenting att erinra i detta avseende utan är fullt ense med herr jordbruksministern. Herr statsrådet säger vidare i propositionen, att man väsentligen torde kunna nå detta syfte, ifall man föreskriver, att skogsvårdsstyrelserna skola ledigförklara dessa tjänster endast för domänverkets och sina egna tjänstemän, och detta är ju samma formulering och villkor, som statsmakterna redan tidigare ha uppställt i liknande situation.

Ang. överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.
(Forts.)

Jag skulle emellertid vilja understryka, att det för vinnande av det syfte, som herr statsrådet vill uppnå, naturligtvis inte räcker med att skogsvårdsstyrelserna ledigförklara tjänsterna i enlighet med dessa föreskrifter. Det är även nödvändigt, att tillsättningen av befattningarna sedan sker på ett lojalt sätt, och att domänverkets övertaliga tjänstemän även erhålla de lediga tjänsterna, i den mån skogsvårdsstyrelserna inte ha ännu mera meriterade tjänstemän i sin egen tjänst. Jag är alldeles övertygad om att såväl den nuvarande som den förutvarande departementschefen, liksom även riksdagen, ha förutsett, att detta tillvägagångssätt självfallet skulle komma till användning.

Då jag emellertid här tillåter mig att understryka vikten av att tillsättandet av dessa befattningar sker enligt riksdagens direktiv, är det därför att jag har en ganska bestämd uppfattning om att det i vissa fall har förekommit, att skogsvårdsstyrelserna väl ha ledigförklarat tjänsterna i enlighet med direktiven men sedan vid tillsättningen lämnat domänverkets tjänstemän ur räkningen, trots att bland dessa har funnits sökande, som ha varit både äldre och mera meriterade än skogsvårdsstyrelsernas egna tjänstemän.

Jag skulle därför vilja fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att de direktiv, som meddelas statskontoret rörande statsbidrag till de skogsvårdsstyrelser, det här gäller, få en sådan ordalydelse, att de inte lämna någon möjlighet öppen för ett sådant kringgående av riksdagens uttalade mening, som jag nyss påpekade, eller att departementschefen på något annat sätt söker se till, att vad såväl Kungl. Maj:t som riksdagen här ha velat åstadkomma uppnås. Detta går om intet, om skogsvårdsstyrelserna kringgå riksdagens direktiv.

Med herr Lundqvist förenade sig herr *Mosesson*.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Pehrsson-Bramstorp**: Herr talman! Riksdagen har redan gjort ett uttalande i den fråga, herr Lundqvist berörde, ty när beslutet om överförandet av tillsynen över allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna till skogsvårdsstyrelserna tillkom, anslöt sig riksdagen till de uttalanden i detta avseende, som voro gjorda såväl i propositionen som i utskottsbetänkandet. Det är ju möjligt, att man inom skogsvårdsstyrelserna blir ännu mera benägen att rätta sig efter vad riksdagen tidigare uttalat i denna fråga, när man läser herr Lundqvists yttrande.

Jag förstår emellertid inte riktigt, hur man i statskontorets direktiv för utbetalande av bidrag till skogsvårdsstyrelserna skall kunna inrymma bestämmelser i denna riktning. Detta skulle naturligtvis komma att innebära, att Kungl. Maj:t i högre grad än vad som varit vanligt och hittills tillämpats kommer att kontrollera, att skogsvårdsstyrelserna tillsätta sina tjänstemän enligt Kungl. Maj:ts direktiv.

Skogsvårdsstyrelserna ha emellertid, då beslutet om överförandet av tillsynen av allmänningsskogarna i Norrland och Dalarna till skogsvårdsstyrelserna fattades, såväl i propositionen som i utskottsbetänkandet fått de direktiven, att de vid tillsättandet av lediga befattningar skola taga hänsyn till den personal hos domänverket, som genom överföringen blivit övertalig. Jag vet inte, om det i vissa fall inträffat, att skogsvårdsstyrelserna inte lojalt följt riksdagens direktiv i detta avseende — den saken skall i så fall bli föremål för undersökning.

Herr **Lundqvist**: Herr talman! Jag känner mycket väl till de direktiv, som riksdagen tidigare har meddelat och som äro föreslagna även nu. Jag

Ang. överflyttning på övergångsstat av viss personal vid domänverket m. m.
(Forts.)

tror också, att skogsvårdsstyrelserna i allmänhet ha varit mycket lojala mot statsmakternas önskingar i detta fall, men jag har genom att studera vissa handlingar för min personliga del kommit till den bestämda uppfattningen, att fall ha förekommit, där man icke lojalt följt den mening, som både departementschefen och riksdagen ha velat lägga in i dessa direktiv, vilka kanske inte fått en sådan formulering, som varit önskvärd för att förebygga en vantolkning av desamma.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för avbetalning å statslån till vissa torrlägningsföretag; och

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsunderstöd till Kågedalens kalkbruksförening u. p. a. för utförande av en kalkbruksanläggning.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 15.

Föredrogs andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 182, hade herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en allsidig utredning rörande de missförhållanden, som nu förefunnes inom det offentliga nöjeslivet, och om botemedlen däremot samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hemställde, att motionen nr II: 182 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Janson* i Frändesta, *Nilsson* i Norrlångträsk, *Onsjö* och *Lundgren*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en allsidig utredning rörande de missförhållanden, som nu förefunnes inom det offentliga nöjeslivet, och om botemedlen däremot samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kunde föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Janson* i Frändesta: Herr talman! I min egenskap av reservant i denna fråga skall jag be att under några minuter få ta kammarens uppmärksamhet i anspråk. Frågan om ungdomens nöjesliv är nu återigen föremål för riksdagens behandling. En lång debatt i saken ägde ju rum redan vid förra årets riksdag, och jag skall därför nu försöka fatta mig ganska kort.

Jag vill först och främst med skärpa säga ifrån, att jag har den uppfattningen, att det naturligtvis i och för sig inte är någonting ont att säga om

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m.

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

ungdomens nöjesliv. Ett sunt nöjesliv bör inte undertryckas. Jag anser inte, att vare sig dans eller biograf i och för sig är någonting, som skadar ungdomen. Jag kan därför inte heller instämma i att ungdomen av i dag skall vara så förfärligt mycket sämre än ungdomen för någon generation sedan. Jag tror, att om man verkligen kunde göra en tillförlitlig jämförelse, skulle man komma till det resultatet, att ungdomen då och nu är sig ganska lik. Ungdomen av i dag har kanske kommit längre i yttre hyfsning. Det finns en mängd företeelser, som verka i denna riktning, t. ex. idrotten och föreningslivet.

Men samtidigt som man slår fast detta sakförhållande, så får man i alla fall inte bortse ifrån, att det förekommer en hel del förhållanden på detta område, som inte äro som de borde vara. Vi kunna inte komma ifrån, att nöjeslivet numera har blivit en affär i stor utsträckning, och i och med detta har det också blivit av mera raffinerad beskaffenhet än tidigare. Det lägges upp på ett sådant sätt, att det numera erbjuder större frestelser och lockelser för svaga karaktärer än förr.

Av en utredning, som fångvårdsstyrelsen har gjort, har det även framgått, att ungdomsbrottsligheten kraftigt har tilltagit. Det visar sig av denna utredning, att straffregisterbrottsligheten i åldern 15—18 år kraftigt stigit sedan början av 1920-talet, både absolut och i relation till folkmängden och den övriga brottsligheten. Brottsligheten i åldern 18—21 år har under samma tid även undergått en stegring, men denna är inte på långt när så kraftig, absolut och i förhållande till övrig brottslighet. Tyngdpunkten har under perioden 1921—1925 förskjutits mer och mer mot den yngsta straffskyldiga åldersklassen. Detta är ju ett förhållande, som såvitt jag förstår måste allvarligt beaktas. Fångvårdsstyrelsen säger i sitt yttrande om denna sak, att nöjeslivets nuvarande utformning alldeles säkert är en av de omständigheter, som kraftigt ha bidragit till denna ungdomsbrottslighet.

Det måste väl anses vara statsmakternas uppgift att ta itu med och reda upp frågan om ungdomsbrottsligheten. När man har klart för sig, att nöjeslivet är en av de allvarligast bidragande orsakerna till denna ökade brottslighet, kan man väl inte lämna detta åsido. Skulle riksdagen besluta att avslå förslaget om utredning om nöjeslivet, har man också minskade möjligheter att åstadkomma en verklig utredning om ungdomsbrottsligheten.

Jag anslöt mig förra året till utskottets avslagsyrkande på en motion, i vilken en utredning rörande nöjeslivet påyrkades. Detta berodde på att man i denna motion hade gått in för lagstiftningsåtgärder för att uppnå bättre förhållanden på detta område. Jag tror inte, att det är denna väg man skall gå. I den motion, som i år framlagts, ha motionärerna mera varit inne på en annan väg. De anse, att man skall kunna nå sitt mål t. ex. genom en förbättrad uppfostran av ungdomen och kanske även av föräldrarna.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde fröken *Andersson*.

Herr *Johanson* i Huskvarna: Herr talman! Utskottsmajoriteten har avstyrkt denna motion, men om jag läst motiveringen rätt, så hyser utskottet samma uppfattning som motionärerna, nämligen att allt icke är bra som det är på detta område. I stället för att tillstyrka en utredning hänvisar emellertid majoriteten speciellt till två pågående utredningar, som dels avse en omarbetning av ordningsstadgan för rikets kommuner och dels anskaffandet av lämpliga samlingslokaler, särskilt på landsbygden, där unga och gamla kunna samlas. Till den förstnämnda utredningen har Växjö domkapitels skri-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

velse till Kungl. Maj:t i ämnet remitterats. I vår motion ha vi för övrigt anfört åtskilligt ur denna skrivelse. Utskottet säger sig nu förvänta, att någon av dessa pågående utredningar skall framkomma med förslag till åtgärder, i den mån sådana kunna vara påkallade, varigenom vårt krav på utredning skulle bli överflödigt.

När jag läser, vad utskottet här anfört, får jag det intrycket, att utskottet inte till fullo uppfattat syftet med motionärernas utredningskrav i denna fråga. Vi behöva såväl ordningsstadga som polis, och det vore utmärkt med bättre lokaler särskilt på landsbygden t. ex. för biblioteks- och studieverksamheten, men det framgår av motionen, att vi ha syftat mindre på polisåtgärder och lagparagrafer än fastmer på andra åtgärder. Den utredning, vi vilja ha till stånd, kan inte riktigt följa de vanliga vägarna. Den får uppläggas så, att den sker i samverkan med olika organisationer och enskilda personer, som ha intresse för ungdomens väl, och man får förutsätta, att ett dylikt intresse är rätt allmänt.

Här möta för övrigt allvarliga bekymmer ifrån snart sagt alla håll över den tendens till nöjeslivets urartning, som kan förmärkas, och som också Växjö domkapitel och fångvårdsstyrelsens skrivelser till Kungl. Maj:t omvittna. Om, såsom jag här antytt, vid denna utredning folkets röst finge göra sig hörd, är jag övertygad om att konkreta förslag, sådana som utskottet efterlyser, inte skulle komma att saknas. För att intet missförstånd skall uppstå vill jag säga, att vår mening visst inte är att beröva människorna deras livsglädje. Glädje vilja ju alla ha, och de flesta av våra strävanden gå ju också ut på att skapa glädje åt oss alla. Vad vi här vilja peka på är faran av ett neddragande och osunt nöjesliv. Jag tror, att en appell därom från statsmakternas sida skulle ha en oerhörd stor betydelse just för de strävanden, som utskottet — jag understryker detta — så varmt förordat för ungdomens höjande i moraliskt och kulturellt hänseende. Uti utskottets uttalande rörande de ideella föreningarnas verksamhet i syfte att sanera nöjeslivet instämmer jag livligt. Vår ungdom är ju vår stora tillgång. Såsom vi uti motionen sagt tro vi på vår ungdom, och vi vilja unna den all den glädje, den har rätt att eftersträva. Vi vilja hjälpa den att undgå de osunda lockelser, som ett förgiftat nöjesliv och en profithungrig nöjesindustri ställa i dess väg.

Med de medgivanden, som gjorts från olika håll och även från utskottsmajoritetens sida, hade man kunnat förvänta, att motionen sådan den nu föreligger skulle ha tillstyrkts. Ett bifall till motionen skulle — därom är jag viss — i hög grad påverka det allmänna tänkesättet. Jag tänker härvidlag på dessa enskilda, som äro samvetlösa nog att, utan tanke på följderna av sitt handlingssätt och utan tanke på nöjestillställningarnas demoraliserande karaktär, locka pengar från ungdomen.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Lindmark*, *Persson* i Grytterud, *Carlström*, *Fredberg*, *Nilson* i Eskilstuna, *Mosesson*, *Olsson* i Rimforsa, *Johansson* i Tväråselet, *Aqvist* och *Sandberg*.

Herr *Nilsson* i Norrlångträsk: Herr talman! Jag har tagit till orda för att klargöra min ståndpunkt som reservant inom det utskott, som behandlat denna enligt mitt förmenande mycket viktiga fråga.

Det är då kanske lämpligt att i första hand ta upp till bemötande de skäl, som man i allmänhet anför emot en ifrågasatt sanering av nöjeslivet, skäl som i viss mån torde ha påverkat utskottsmajoriteten vid frågans behandling.

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

Man har gjort gällande, att ungdomen av i dag inte är sämre än föregående generationers ungdom. Likaså har man pekat på det förhållandet, att de äldre alltid ha klagat på ungdomens nöjeslystnad och benägenhet att spåra ur, allt saker, som man har ansett skulle bero därpå, att de gamla, delvis åtminstone, glömt bort sin egen ungdomstid. Gentemot dessa invändningar vill jag som min mening hävda, att när man blir äldre, så talar man av en viss erfarenhet. Man vet, att ungdomen själv knappast kan överblicka följderna av ungdomslivets nöjen och påfrestningar. Det är alltså fullkomligt felaktigt att tro, att de äldres farhågor för ungdomens utsvävningar i nöjeslivet skulle grunda sig på att de icke skulle unna ungdomen att roa sig på samma sätt, som de själva gjorde i sin ungdom. Så enkelt får man emellertid inte se på problemet. Det finns säkerligen många ungdomens vänner, som bittert begråta sin egen ungdoms nöjesliv, vilket kanske ofta satt outplånliga märken på hela deras framtid, och vilka därför ingenting hellre önska än att kunna förskona den ungdom, som nu växer upp, från samma tråkiga erfarenheter. Deras inställning till frågan är alltså förestavad enbart av omsorgen om de unga och deras framtid. Jag menar därför, att när de äldre, som ha ansvaret för ungdomens fostran, upphöra att se de faror, som ligga i ungdomens väg, och man börjar resonera som så, att ungdomen är lika bra nu som förr o. s. v., så kan däri ligga en allvarlig fara för att ingenting vidare kommer att göras för att skydda ungdomen. Dess bättre torde väl en sådan inställning vara mera sällsynt inom vårt folk, låt vara att, såsom jag nämnde, man kan få höra uttryck i den riktningen.

Vi reservanter ha inte heller velat framhålla såsom ett huvudmoment härvidlag, att ungdomen skulle vara sämre nu än förr — låt vara att det kan finnas tendenser, som peka åt det hållet. Vi ha tvärtom velat framhålla, att nutidens ungdom är utsatt för större faror och påfrestningar än gångna tidens. Skall vår ungdom kunna klara sig genom det moraliska förfall, som kännetecknar en stor del av vår nöjesindustri, fordras det, att vi ha en ungdom, som är avsevärt friskare och sundare än vad vår egen tids ungdom var. Det krävs med andra ord en ungdom, som har förmåga att själv reagera emot det onda i tiden. Vi göra inte ungdomarna ansvariga för det demoraliserande inflytandet från tryckalster, film o. s. v., ty i regel bjudes detta av sådana, som ha ungdomsåren bakom sig. Det är inte heller mot ungdomens nöjeslystnad i och för sig vi rikta oss. Denna nöjeslystnad har säkert alltid funnits. Vi rikta oss i stället mot de medel och det sätt, varpå man söker tillfredsställa denna nöjeslystnad. Det är emot en nöjeskult av mycket tvivelaktigt värde, där arrangörernas enda uppgift är att suga till sig ungdomens ofta nog surt förvärvade slantar, utan att bekymra sig om vad ungdomen får i utbyte, som vi vilja uttala en harmfylld protest. I en sådan protest förmodar jag, att alla i denna kammare, som känna sitt ansvar för ungdomens framtid, vilja instämma.

När man talar om ungdomen av i dag, vill man så ofta framhålla de ljuspunkter, som förvisso finnas i en eljest nog så mörk tavla. Visst bör man ge ett erkännande åt allt som härvidlag är av värde, ty annars skulle en hopplöshetens anda helt och hållet ta överhanden. Det är emellertid inte de ljusa sidorna, som vi nu skola draga fram, utan de mörka, emot vilka vi, om det är möjligt, vilja finna ett botemedel.

Jag ber också, herr talman, att få påpeka, att förhållandena nu äro annorlunda än förr i världen. Vår ungdom var de religiösa och ideella organisationernas tid. Ungdomen arbetade då med liv och hänförelse på att råda bot på tidens onda och urartning. Man arbetade inom nykterhetsorganisationerna,

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

inom de religiösa samfunden och inom arbetarrörelsen m. m. emot dryckenskap, emot tobaksmissbruk och dylikt, vilket som en kräftskada utbredd sig inom vårt folk. Då var det i regel ungdomen själv, som tog initiativet. De äldre skakade på huvudet och menade, att ungdomen var förryckt. Men hur är det nu? Var finna vi ungdomen i dag? Dans, biograf, teater och — vågar jag i detta sammanhang nämna detta — ett oroväckande tilltagande bruk av sprit och tobak, inte minst bland vår kvinnliga ungdom, är nutidens ansikte. Härtill kommer, att ungdomens brottslighet är i tilltagande, enligt fångvårdsstyrelsens uppfattning beroende på det abnormt uppdrivna nöjeslivet. Även i Norge synas tendenserna vara av samma art. Man har där gjort rundfrågor i ett antal ungdomsfängelser, skyddshem och anstalter för redan straffade minderåriga, och man har därvid kommit till den slutsatsen, att filmen har stor skuld till ungdomsbrottsligheten. 45 procent — alltså nära hälften — av tidigare straffade pojkar ha berättat, att det varit förbrytarfilmer, som ingivit dem lusten att skaffa sig mera pengar. 45 procent ha dessutom genom filmen fått reda på, hur man därvidlag skulle bära sig åt. Bortåt hälften har genom filmen kommit på idén att bära vapen, och nära 28 procent på idén att göra inbrott, att överfalla folk och att stjäla.

Vi stå här inför ett av tidens allvarligaste problem. Det gäller därför att gripa in, innan folket självt lidit obotlig skada. Jag vet, att problemet är svårt, och jag tilltror mig inte att kunna anvisa de konkreta förslag, som enligt utskottsmajoriteten saknas i föreliggande motion. Frågan är emellertid av den allvarliga beskaffenhet, att en djupgående utredning synes vara av behovet påkallad. Barnavårdsnämnder, ungdomsorganisationer och enskilda män och kvinnor, som syssla med hithörande problem, torde kunna ge sitt bidrag till den utredning, som motionärerna åsyfta.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lundgren: Herr talman! När den händelse inträffade, som hade till följd att jag blev ledamot av denna kammare, föresatte jag mig att åtminstone under den riksdag, som nu pågår, i huvudsak inte intressera mig för annat än trädgårdsodlingens problem. Att jag nu i dag tar till orda i denna debatt beror till övervägande del därpå, att jag som suppleant i det utskott, som behandlat föreliggande motion, kommit att rycka in vid ärendets avgörande i stället för den ordinarie ledamoten, och att jag därför anser mig böra deklarerat min åsikt i ämnet.

Utskottsmajoriteten anser nu visserligen inte, att allt är bra som det är härvidlag, men särskilt utskottets ordförande har starkt poängterat, att det inte kan vara passande med en ytterligare utredning angående det offentliga nöjeslivet och därmed sammanhängande problem, då, såsom också utskottet framhållit i sitt yttrande, en utredning berörande detta spörsmål redan pågår. Särskilt har ju framhållits, att vi inte böra gå vid sidan om den av Kungl. Maj:t redan igångsatta utredningen. Jag kan förstå ett sådant uttalande, om man nämligen anser, att Kungl. Maj:t representerar fullkomligheten. Då jag emellertid för min del inte anser detta, finner jag i likhet med reservanterna, att en utredning i motionens syfte bör komma till stånd. En omständighet, som särskilt bidragit till att vi önskat en utredning, har varit det yttrande, som avgivits av fångvårdsstyrelsen, och varit det med särskild skärpa pekats på, att den alltmera uppdrivna nöjesindustrien utgör en allt större och större fara för ett sunt ungdomsliv. Vi ha i vår reservation tryckt på samma förhållande. Fångvårdsstyrelsen har vidare framhållit, att hela

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

detta ämne är så vittomfattande, att en blivande utredning rent av skulle kunna läggas upp på flera linjer.

Innan jag går vidare tar jag mig friheten berätta om en händelse, som är en bidragande orsak till att jag nu står här. Jag lämnade detta hus något över klockan 9 i måndags kväll. Min väg gick över Riksbron mot Drottninggatan, och mina blickar mötte de många vackra bilder, som denna väg har att bjuda på. Vid Nordiska bokhandelns fönster stodo två unga människor arm i arm. Jag tycker om en sådan syn. Då det intresserade mig att veta vad det var, som fångade deras uppmärksamhet, stannade jag. Den unge mannen drog sin följeslagerska närmare rutan och pekade på en rad böcker mitt i fönstret. Mina ögon läste: »'Gröna ön' av Bruno Poukka. Med förord av Else Kleen.» Så flyttades min uppmärksamhet till de två unga människorna. De sågo på varandra, sedan skakade de på huvudena och försunno gatan uppför. Själv stod jag kvar en stund. Min sinnesstämning, som förut varit ljus och glad, blev nu dyster och grubblande, och jag frågade mig: hur långt ha vi egentligen kommit i dekadens? Är vår lysande stad blott en chimär, och är den bild, som omger oss och som vi benämna kultur, blott en mekaniseringens tillvaro? Stå vi människor utan förmåga att kunna reagera, och håller snusket på att ta överhand?

Ja, herr talman, jag är kanske inte tillräckligt inne i det parlamentariska livet och dess debatter, och de ärade kammarledamöterna kanske undra, vart jag vill komma med dessa mina ord. Vi förmena emellertid, att vid den utredning vi avse måste många problem tagas upp, t. ex. frågan om den litteratur, som finnes tillgänglig — det gäller både svensk och utländsk — filmens inverkan, pressen, den offentliga dansen, hemlivet, skolans arbete m. m.

Jag har här berört ett bokalster av ett, som jag tycker, mycket underligt slag. Vi minnas väl alla Poukkamordet, och det behövs här inga detaljer. Nu ger denne man ut en bok, full av anklagelser och med förord av en kvinna i så kallad hög samhällsställning. Är det verkligen så illa ställt, att vi gamla i gemen icke reagera emot denna verklighet, då man hos ett par unga människor möter häpnad och förvåning? Det kan inte förnekas, att litteraturen till en viss del måste räknas till nöjen och förströelser, och det är med anledning därav, som jag fäster uppmärksamheten vid denna sak. Jag har den uppfattningen, att detta bokalster borde beläggas med kvarstad, till dess den undersökning är verkställd, som med ledning av denna bok påkallats, i synnerhet som, då detta utsäges, vissa av beskyllningarna ha återtagits.

Jag vill även i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på ett annat bokalster, utgivet av författaren Ludvig Nordström. Nämna dess titel skäms jag för, ty jag tycker, att det är en skam, att denna bok utkommit, särskilt med den titel den har. Emot denna smädeskrift mot svenskt liv, vilken tillkommit under medverkan, sorgligt nog, av ett halvofficiellt svenskt företag, har direktör Nils Larsson, Dala, riktat en förkrossande kritik, som ställer även andra av denna författare åstadkomna böcker i den skarpaste dager. Vid debatten i denna kammare om hjälp till utländska invandrare citerade en av kammarens ledamöter en dikt av en utländsk författare. Vad Nils Larsson, Dala, citerar av Lubbes böcker är så vidrigt, att det inte kan läsas upp här. För dem, som intressera sig för dravlet, vill jag nämna, att sidorna 12 och 13 i Larssons bok äro särskilt belysande, men jag kan även hänvisa till andra sidor. På sid. 25 kan man under rubriken »En ädel själs brinnande längtan» läsa om vilken kärlek, som besjälade Lubbe, då han företog sin lyxbilsresa. På sid. 34 får man en beskrivning på de skånska slotten och deras omgivning. Att det till övervägande delen är rena lögnen, som här presteras, kan åtminsto-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

ne konstateras av dem, som om en tid ge sig ut på den planerade riksdagsresan.

Men nog om dessa böcker. Kan denna sak ha med ifrågavarande motion att göra? Ja, det är åtminstone min åsikt. När man i den svenska bokmarknaden gång efter annan träffar på böcker, som äro av vedervärdig natur, kan det vara på tiden, att förströelselitteraturen underkastas en granskning. Jag har inom en läsecirkel haft tillfälle att erfa, hur unga människor reagera mot litteratur av detta slag, och hur de uttala sin förvåning över att sådant kan få tryckas. Det kallas för realistisk litteratur, men livet självt är väl nog realistiskt, så att man ej i böcker skall behöva läsa beskrivningar över uselheter, som framkalla fasa hos sunt tänkande människor, utan att det i och för sig är till någon nytta.

Fångvårdsstyrelsen pekar i sitt yttrande även på filmens många gånger skadliga verkningar. Den, som under de senare åren följt med utvecklingen på detta område, måste också känna sig underlig till mods, då man ser, hur denna nöjesart gripit omkring sig. För en del år sedan hände det, att jag hade rätt gott om tid vid ett besök i en stad här i landet, och då jag träffade på en biograflokal, gick jag in för att fördriva tiden. Lokalen var mest befolkad av unga människor, i 20-årsåldern ungefär. Vad som kom fram på den vita duken var ett förbrytardrama med alla möjliga tricks och scener, och det var med verklig leda, som jag lämnade lokalen.

Detta inträffade, som sagt, för rätt många år sedan. Utvecklingen på filmområdet har emellertid, tycker jag, sedan lett till ännu fruktansvärdare resultat. I fångvårdsstyrelsens yttrande framhålles särskilt, att filmen i ännu högre grad än litteraturen kan låta fantasien få fritt lopp, och att de scener, som filmen visar, kunna vara av det mest upprörande och sårande slag. Jag har aldrig kunnat få någon beundran för denna konstgjorda art av nöjen. Naturligtvis går jag till en biograf en och annan gång för att se, hurudana filmer som visas. Det förvånar mig emellertid mycket, att sådana människomasor, som nu är fallet, kväll efter kväll befolka dessa lokaler. Denna företeelse måste vara en följd av den mekanisering, varunder vårt tidsskede lever. Vi, som äro från landet, ha kanske inte fått det konstlade livet så ingjutet i vår varelse, som stenstadens människor ha fått.

Jag kan inte komma till annan ståndpunkt, än att en strängare censur måste utövas beträffande de till mycket stor del usla filmer, som nu visas. Skall och får denna divakultur fortsätta, måste det leda till en urartning av all ädel konst och en förfleckning av de begrepp, som en sunt tänkande människa måste förbinda med sans och måtta, med ädelt, idérikt tänkande. Jag skall inte förneka, att det kan finnas filmer, som slagit an, men då har det varit sådana, som givit ro och vila, eller där det verkliga skämtet mött i tilltalande atmosfär. Om inte intresset för filmen, kanske på grund av övermåttnad, minskas, så måste från ledande kretsar inom vårt folk en reaktion åstadkommas mot det mindre värdiga, så att ungdomsskarorna komma i beröring med sådant, som verkligen kan lyfta och rena, och som kan hålla vid makt det bästa i livet.

Pressens stora betydelse känna vi alla, och även där kan en upprensning av snusket vara på sin plats. Jag tänker särskilt på de olika veckotidningar med alla möjliga berättelser av mindervärdig art, som det finns så gott om; men även i de dagliga tidningarna förekomma rubriker och berättelser, som äro avskräckande. En huvudstadstidning t. ex. har i nästan varje nummer av sin landsortsupplaga berättelser, som till övervägande delen handla om mord, och i varje nummer av söndagsbilagan ingår en mordberättelse i inne-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

hållet. Anser denna tidning möjligtvis, att landsbygdens moral ännu är så stark, att den tål sådana mordberättelser, eller menar tidningen, att vi inte kunna leva utan alster av sådan smutsfantasi? Även härvidlag kan det vara på tiden, att en sundare syn på sakerna får göra sig gällande.

Jag har vidare nämnt den offentliga dansen. Kan det vara något att göra i detta avseende? Jag skäms inte att för kammaren erkänna, att även jag kan ta mig en sväng, om det gäller. Men jag har ingen sympati för den dans-epidemi, som grasserat under det senaste decenniet. Jag kan inte heller be-gripa, att nutidens ungdom kan lockas av de s. k. moderna danserna, vilka jag tycker för all del kunna passa för negrer och hottentotter, men inte för svensk ungdom. Att den moderna dansen beledsagas av musik, som passar för svartingar, visar väl också var den hör hemma. Jag tycker, att det är underligt, att man kallar detta skrammel för musik. Att man ofta låter ut-ländska artister beledsaga denna musik med en sång, som liknar förlåten, måste väl också vara ett bevis för att man inte är vid riktigt sunda vätskor. Den export av städernas nöjeskultur, som ofta äger rum till dessa dansbane-tillställningar på landsbygden, är också av en sådan art, att vederbörande, om jag finge råda, aldrig borde få sätta sina fötter på den heliga mark, som landsbygden bör veta att utgöra och som den bör behålla för sig själv.

Man kan med skäl hoppas, att den ungdomsrörelse, som nu går fram över landsbygden, kommer att reagera emot detta elände, men det är säkerligen också till nytta, om riksdagen ger denna sunda livsföreteelse ett kraftigt hand-tag genom att gå med på motionens förslag om en utredning. Det kan inte förnekas, att de senaste årens utveckling i många hänseenden gått i en dålig riktning; särskilt gäller detta de nöjen, som den omfattande nöjesindustrien lägger an på.

När man läser protokollen från föregående debatter i kamrarna om denna sak, får man ett intryck av att de flesta talarna villigt erkänna, att allt inte är bra som det är. Att resultatet av föregående års debatter ändå blivit ne-gativt är rätt svårt att förstå. De, som ej vilja vara med om en utredning, mo-tivera sin ståndpunkt med att man inte kan peka på särskilda åtgärder, som anses böra vidtagas. Jag vill då fråga: kan man alltid, när det gäller igång-sättandet av en utredning, peka på vissa linjer, som skola följas, eller giva be-stämnda direktiv? Här föreligger väl ett så omfattande arbetsfält, att man måste överlåta åt en kommande utredning att finna vägar och medel; och kan denna utredning, vilket vi i reservationen föreslagit, förenas med en undersök-ning angående ungdomsbrottsligheten, så böra väl strävandena på dessa om-råden kunna leda till ett gott resultat.

Man kan väl också med skäl påstå, att ungdomsproblemet är ett uppfost-ringsproblem. Det har ofta framhållits, att det är de dåliga hemmens skull, att det så ofta brister i de ungas utveckling och karaktärsdanning. Det är min uppfattning, att de unga alltför ofta lämnas utan kontakt och kontroll från hemmens sida under de mest ömtåliga åren av sin utveckling. Det är så mo-dernt att tala om frihet, och man besinnar inte tillräckligt, att frihetsbegrep-pet ofta förväxlas med självsvald. Här ha vi helt säkert ett av de lynnesdrag, som leda alltför många ut på lättsinnets väg. Det anses inte heller modernt att uttala orden »du skall icke». Inom utskottet sades från mer än ett håll: »Vi vilja inte vara med om att förbjuda»; men jag undrar, om det inte vore skäl, både för hemmen och för våra uppfostrare i skolorna, att utöva något större stränghet.

Av fångvårdsstyrelsens yttrande skulle kunna citeras ännu mycket mera, som i flera fall lämnar stöd för de åsikter jag här uttalat. Jag är inte så last-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

gammal, att jag inte inser, att det finns mycket levnadsdugligt och förhoppningsfullt inom våra växande ungdomsskaror. Man har anfört, att ungdomen är kapabel att taga hand om sig själv och sina problem. Ja, det anföres, att varje tid har den ungdom den förtjänar, och att man inte i vår tidsålder har rätt att begära mer av ungdomen än förr. Nej, detta anser jag också vara rätt till en del, men det är dock vår plikt att undanröja och uttala vår skarpaste varning emot förhållanden i samhället, som bidraga till att så många ungdomar komma in på fel vägar. Att vårt eget exempel därvid har den allra största betydelse äro vi nog alla ense om. Jag delar fullständigt den uppfattning, som numera ger sig tillkänna, nämligen att *vi alla ha ansvar för det som sker*. Tolerera vi samhällsförhållanden, som utgöra väsentliga faror för ungdomslivets sunda utveckling, reagera inte vi gamla nog starkt emot försumpning och osunda tidsfröeteelser, så kunna vi inte lasta de unga, om de råka i olycka. Den mentalitet, som vi låta komma till uttryck i vårt liv, blir den allra bästa ledstjärnan för det uppväxande släktet.

Jag har här framhållit en del samhällsföreteelser, som intimt beröra ungdomslivet. Dessa problem äro av vittfamnande natur och kunna sägas utgöra viktiga delar av de samhällsförhållanden, varunder vi leva. Ungdomen bär framtiden i sitt sköte, och det är vår förnämsta plikt att ge den ledstjärnor, som kunna leda den uppåt och framåt.

Jag har icke kunnat dela utskottsmajoritetens negativa inställning till de problem, som här berörts, och anser, att de utredningar, som utskottsmajoriteten hänvisa till, icke tillfyllest tjäna det ändamål, som motionärerna avse att befrämja. Jag ber därför, herr talman, att med denna motivering få yrka bifall till den vid utskottsbetänkandet fogade reservationen.

Herr Mäler: Herr talman! Man bör kanske hålla motionärerna och reservanternas räkning för den goda vilja, de visat i detta stycke. Jag tror emellertid, att man behöver rikta en varning till vederbörande att inte ha någon övertro på statens förmåga att inverka på ungdomens nöjesliv. Det är nog så, att ungdomen i alla tider försöker gå egna vägar. Jag tror därför inte, att det är denna sida av saken, som vi i dag böra diskutera. Det råder mellan utskottsmajoriteten och utskottsminoriteten ingen meningsskiljaktighet därom, att ungdomens behov av goda nöjen bör tillgodoses på ett tillbörligt sätt och dess tillgång till neddragande nöjen förhindras. Om den saken äro vi som sagt ense. Det gäller här fastmera den rent parlamentariska metoden, om jag får använda det uttrycket, att behandla denna sak.

När denna motion väcktes, och när fjärde tillfälliga utskottet tog itu med densamma, hade det undgått både motionärernas och utskottsledamöternas uppmärksamhet, att Kungl. Maj:t i november månad i fjol igångsatt en utredning just av det här föreliggande problemet. Enligt min mening borde vetenskapen om att denna utredning igångsatts utgöra en tillräcklig anledning till försiktighet i fråga om nya förslag på detta område. Den, som uppmärksamst läst denna motion och i denna finner en skrivelse från domkapitlet i Växjö till Kungl. Maj:t citerad, har funnit, att motionen är byggd på, är disponerad på samma sätt och argumenterar på samma sätt som denna domkapitlets skrivelse. Kungl. Maj:t har emellertid remitterat denna skrivelse till utredningsmannen. Om nu kammararen går att besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t i enlighet med reservanternas mening, innebär detta, att kammararen för sin del beslutar en skrivelse till Kungl. Maj:t om att Kungl. Maj:t skall remittera ett referat av domkapitlets skrivelse till utredningsmannen. Jag finner för min del detta vara ett ganska olämpligt tillvägagångssätt. Jag

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

tror, att det som på lagstiftningens väg behöver komma till stånd på detta område skall kunna åstadkommas med den redan igångsatta utredningen.

Jag kommer så till den andra delen av motionen, nämligen frågan om att kunna stödja de positiva krafter, vilka vilja skapa ett förädlad nöjesliv. Jag har i utskottet och annorstädes efterlyst de positiva åtgärder, som motionärerna och reservanterna härvidlag ha att rekommendera. Jag har emellertid inte fått något svar. Utskottet har för sin del gått ett stycke längre och sagt, att det finns ett mycket betydelsefullt område, där man bör ingripa. Vi, som arbeta inom olika folkrörelser, veta alla, att den stora svårigheten att hålla nöjeslivet, åtminstone ute på landsbygden, på en god standard ligger däruti, att man inte kunnat finansiera sina samlingslokaler. Vi ha, även om det svidit i våra hjärtan, måst anordna dansaftnar och andra nöjestillställningar — en sak som vi i princip icke gilla — för att kunna klara våra lokalers finanser. Det är alldeles klart, att den dag, då dessa finansiella bekymmer avlyfts från de svenska folkrörelserna, dessa på ett helt annat sätt än nu är fallet skola kunna ta itu med att höja nöjeslivet. Utskottsmajoriteten har därför pekat på, att problemets kärna i vad det avser de folkliga organisationerna och deras inflytande på nöjeslivet ligger i ett effektivt stöd för lokalerna. Vi ha emellertid nödgats, eller kanske rättare sagt haft glädjen, framhålla, att riksdagen på fjärde tillfälliga utskottets förslag begärt, och Kungl. Maj:t också igångsatt, en utredning av frågan om statsbidrag till anordnande av samlingslokaler. Enligt vad ordföranden i denna utredningskommitté meddelar, skall kommittén redan innevarande år komma med sitt förslag. Så snart detta förslag ligger på bordet, tror jag, att vi skola ha en verklig grund att stödja oss på för ett positivt arbete till nöjeslivets höjande. Jag har för min del inte ansett mig kunna ta på mitt ansvar att så länge denna utredning pågår rekommendera andra kammaren att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning uti precis samma punkter, som redan äro föremål för utredning.

Med hänvisning till vad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Svedman: Herr talman! Jag har hos någon hävdadecknare sett uppgivet, att redan på Homeri tid, alltså för ett avsevärt antal århundraden sedan, fanns hos den äldre generationen en kritisk inställning och ett kritiskt betraktelsesätt, när det gällde tidens ungdom. Att det uppstår en spänning mellan gammalt och nytt, mellan äldre och yngre, är ju också ganska naturligt med hänsyn till tidens växlingar och skiftningar, dess olika krav, faror och föreställningar. För min del tror jag inte, att våra dagars ungdom i och för sig egentligen är sämre än gångna tiders. Allt beror på uppfostran, säger ett franskt ordspråk, och det är så sant som det är sagt. Jag har läst hos en författare, att om man gjorde det tankeexperimentet, att ett och samma barn uppfostrades i Perikles' Grekland, medeltidens Nürnberg och det moderna Stockholm, så skulle man finna, att detta barn utvecklade sig till tre vitt skilda individer.

Om vi alltså komma överens om, att det avgörande för ungdomens ställning till nöjeskravet och nöjeslivet är den uppfostran, som ungdomen får, så måste vi se på frågan om de åtgärder, som man här vill vidtaga och vilka i och för sig kanske äro mycket nödvändiga, på ett något annat sätt än de göra, som städse sätta sitt hopp och taga sin tillflykt till lagstiftning.

De faror, som hota ungdomen, och varför inte även de äldre, sammanställas nu för tiden i en liten serie, som börjar med spriten och fortsätter med filmen

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

och litteraturen samt slutar med dansen. För mer än trettio år sedan höll en man i denna kammare ett fascinerande anförande mot spriten — kammarens ledamöter förstå nog, att jag syftar på professor Thyren. Han slutade detta anförande med att säga: »Jag vet inte, om ett förbud är möjligt, men jag tror, att det är nödvändigt.» Spriten har nu i förbudshänseende genomgått sitt prov, visserligen inte hos oss men i två av våra grannländer samt i ett land i en annan världsdal, där man alltså varit i tillfälle att ur samhällssynpunkt pröva, hur ett totalt spritförbud verkar. Dessa prov ha inte utfallit till belåtenhet.

Vad filmen beträffar utgör den naturligtvis en fara, inte minst för ungdomen, och ett aktgivande på de filmer, som bjudas barnen, är givetvis i högsta grad påkallat. Förbud och för stark censur torde däremot vara ett tveeggat svärd. De av kammarens ledamöter, som varit i tillfälle att i större städer än vår huvudstad se vad som där kan och får visas i filmväg, torde vara beredda att instämma med mig däri, att vid sidan av dessa filmer äro de filmer, som visas hos oss, rena barnprogrammen. Fara är, att liksom man kringgått förbud mot sprithandel och spritbruk, så skulle man kringgå även ett förbud mot visande av vissa filmer. Det finns redan mångenstädes i världen »privata» filmförevisningslokaler, där otillåtna filmer livligt beskådas av just dem, för vilka de icke äro avsedda. Detta ger ett klart belägg för att även i detta avseende ett förbud ingalunda skulle bli till någon verklig hjälp.

Så komma vi till litteraturen. Ja, den torde delvis också, företrädesvis såsom den framträder i den s. k. kolorerade veckopressen, vara en fara, som är fullkomligt jämförbar med både film och sprit, men redan nu finns det möjlighet att värna sig mot denna fara. Det var inte många år sedan en enig opinion tog livet av en ekonomiskt stark och till upplagan stor tidning här i landet. Det skedde därför att man var överens om att tidningens innehåll var demoraliserande. Nick Carter-litteraturen lyckades man jämväl befria sig ifrån utan hjälp av lagstiftning.

Och så till sist dansen! Dansen är ett ungdomsnöje, som kanske är mer legitimt än något annat, men ungdomen bör uppfostras till att ägna sig åt detta nöje på ett rätt sätt, och »dansbaneeländet» bör med förenade krafter bekämpas.

Min mening i denna fråga är den, att om man också icke med fog kan påstå, att ungdomen är sämre nu än den var förr, så måste det dock medgivas, att man i hemmen, där ju uppfostran huvudsakligen bör förläggas, nu är slappare än man borde vara. I många av de moderna hemmen i vårt land härskar en slapphet, som gör ett ganska beklämmande intryck. Vart slapphet i hemmen kan leda har den bekante professor Alfred Adler en gång i ett föredrag, som han höll här i staden om barnpsykologi, givit ett dystert exempel på. Han omtalade, att han aldrig i sitt liv känt så stark beklämdhet och vemod som då han vid ett besök i det bekanta fängelset Sing-Sing på en celldörr såg skrivet med krita: »Mor! Hit har jag kommit, därför att du skämde bort mig.»

Det råder en slapphet i uppfostran och en förskämning av smaken som icke bara tar sig uttryck i en oerhört stark stegring av importen av puder, smink och nagellack o. s. v. — en stegring som tidigare i debatten påpekats — utan även i en del farliga tendenser, som vi måste hava ögonen öppna för. En »utredning» av Kungl. Maj:t på denna punkt torde dock icke nå det därmed avsedda syftet. Jag anser dessutom, att det kan ligga en fara i att vända bort reformintresset och reformarbetet från de förhållanden, som verkligen

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

främst böra reformeras och slå sig till ro med tillsättande av en kunglig kommitté. Jag kan därför, herr talman, icke biträda reservationen, som utmynnar i samma yrkande som motionen, allra minst sedan jag hört en del anföranden, som hållits till förmån för motionen, och vari reservationen rekommenderats och kommenterats.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Janson** i Frändesta erhöll nu ordet för kort genmäle och yttrade: Herr talman! Jag kunde inte följa med utskottsordföranden i hans argumentering, när han som skäl för avslag hänvisade till att en utredning påginge rörande omarbetning av ordningsstadgan. Dessa problem kunna väl ändå icke lösas genom en sådan omarbetning. Som jag sade i mitt första anförande, tror jag icke, att man på detta område kan nå så värst långt genom lagstiftning. Det är, som den siste ärade talaren antydde, endast genom uppfostran i olika former, som man kan nå resultat. Jag förmenar, att en utredning bör kunna verksamt bidra till att klargöra, vilka vägar som böra användas. Jag ber kammaren betänka, att ett avslag på denna motion väsentligt skulle minska utsikterna för att den utredning om ungdomsbrottsligheten, som begärts av fängvårdsstyrelsen, skall komma till stånd. Fängvårdsstyrelsen har som bekant ansett, att nöjeslivet har en väsentlig del i ökningen av brottsligheten.

Vidare anförde:

Fru **Rönn-Christiansson**: Herr talman! Den verkliga orsaken till att överhuvud denna motion föreligger är de urusla ekonomiska förhållanden som här råda. Ingen enda av de föregående talarna har berört orsakerna utan endast verkningarna av de oarter, som man mycket riktigt kunnat peka på. Starten har för vår ungdom varit dålig. Logiken bjuder oss att uppställa frågan: hava vi rätt att kritisera ungdomen? Jag menar icke därmed att vi skola taga i försvar de olater, som här så *detaljerat* beskrivits. Varpå bero dessa oarter? Det var någon, som talade om och lade skulden på nöjesindustrien, och detta med rätta. Nöjesindustrien har mekaniserat nöjeslivet. Man roar sig icke numera; man blir road mot betalning av en viss avgift. Nöjena hava karaktären av »EPA», men de ha dock icke Epa-firmornas billiga priser. Det beror givetvis på att profitintressen stå bakom. Ungdomen får dyrt betala för att den är ungdom. Jag vill i detta sammanhang nämna som exempel dansen på Gröna Lund och dess höga avgifter. Här har egendomligt nog ännu ingen talare fördömt dansen som sådan. Det har vidare talats om film och biograf. Självklart är det en hel massa dålig film, som förevisas. Det är dock ingen, som sagt något om de oerhörd höga biografpriser, som den fattiga ungdomen nödgas betala. Föregående år har det klagats över de höga priser, som de kringresande nöjessällskapen hålla. Det är nog icke bara sällskapen utan även de som inom landskommunerna och städerna stå som arrangörer för nöjena, som förstå att ockra just på den ungdom, som vill roa sig. Nöjeslivet bör grundas på ungdomens självverksamhet. Understöd bör lämnas åt de folkliga ungdomsorganisationerna. Lokalfrågan är givetvis det stora bekymret. Nöjeslokalerna böra vara inbjudande. De böra vara vackra och hygieniska. Detta har en uppfostrande inverkan på ungdomen.

Så ha vi idrotten, och det må förlätas, om jag som göteborgare då närmast tänker på fotbollsspelet. (Får icke uppfattas som skryt.) Vi veta, att det kräves, att det spelas vacker fotboll. Det går icke att uppvisa ett vackert fotbollsspel utan träning. När det gäller att möjliggöra sådan hava kommunerna syndat över hövan.

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

Motionärerna tro glädjande nog på ungdomen. Det ha de ju all anledning att göra. Jag vill peka på några strålande exempel. Särskilt vill jag nämna våra frontkämpar, både dem som kommit hem, och dem, som vila under lagerträden där nere i Spanien. Jag vill också nämna en utställning, som hölls här i Stockholm för någon tid sedan, nämligen utställningen »Ungdomen vill», som anordnades av olika religiösa, idrottsliga, nykterhetsvänliga och politiska ungdomsorganisationer. Med dessa exempel kan man konstatera, hurdan ungdomen är, när den är som bäst, och vart den syftar. Tiden själv kräver en sådan ungdom. Trots den dåliga start, som jag tidigare talat om, hava vi ingen anledning att misströsta om ungdomen. Nöjeslivet är osunt, det är sant, men det är därför att de ekonomiska faktorerna äro osunda. Herr Janson stödde sig på ett uttalande från fångvårdsstyrelsen, där denna framhåller, att en av huvudorsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten utgöres av »det abnormt uppdrivna nöjesbegäret». Det är icke att gå till grunden med frågorna. Den ökade ungdomsbrottsligheten har sin orsak i ekonomiska missförhållanden. Därav kommer det sig, att ungdomen hamnar i våra fängelser.

Vi böra givetvis göra vad vi kunna för att förbättra förhållandena. Herr Mäler talade om de utredningar, som pågå. Härom är endast att säga, att dessa utredningar böra leda till positivt resultat. Vi få ju tillfälle att senare taga del av dem.

Om vi gå in för att stödja de folkliga friluftslivs- och idrottsorganisationerna, äro vi på rätt väg. Att hjälpa ungdomen, betalar sig. Ungdom och framtid höra ihop. För närvarande ter sig framtiden ganska mörk för våra ungdomar. Herr Lundgren framhöll, att sådana tidningar, som mata ungdomen med berättelser om mord, icke borde få tränga ut på landsbygden. Hur vedervärdiga de skildringar, som bruka förekomma i dessa tidningar, än äro, kunna de dock icke jämföras med vad dagspressen har att berätta om de mord, som förövas runt om i Europa. Litteraturen kommer på efterkälken vid en tävlan med verklighetsskildringar. Vi leva i blixtanfallens Europa. Vår ungdom har stora problem att syssla med. Vi böra icke jolta om vad som hör till deras nöjesliv.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Sundberg**: Herr talman! När det gäller rekryteringen av den armé, som skall ha till uppgift att bekämpa de osunda företeelserna inom nöjeslivet, torde det vara helt naturligt, att Sveriges styresmän allra främst, enhälligt och utan något som helst undantag, låta enrollera sig. Det är också helt naturligt, att vi komma att vända oss icke blott mot det enkla tingeltangel, man bjuder den stora allmänheten. Vi komma att rikta oss lika kraftigt mot allt det osunda, som florerar inom alla samhällsgrupper. Reaktionen kommer att icke minst gälla guldkrogarna och andra nöjen av »finare» slag, som ingalunda torde vara av hög kvalitet. Vad vi däremot kanske icke äro lika eniga om, det är vad som egentligen är osunt och vad som är sunt. Om jag och domkapitlet i Växjö skulle skickas ut i samma patrull, tror jag icke, att vi skulle komma att rikta våra vapen mot samma mål. De extrema synpunkter, som domkapitlet lagt på frågan om sunt och osunt nöjesliv, kan jag icke gilla.

Utskottet har gjort så många principiella uttalanden i denna fråga, att jag icke nu skall förlänga diskussionen med några sådana.

Jag är fullkomligt överens med utskottet, när utskottet hänvisar till de utredningar, som för närvarande pågå. Jag kan icke dela reservanternas upp-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

fattning, att utskottet tagit för lätt på motionen. Det har utskottet ingalunda gjort. Emot de osunda företeelserna får man väl, som utskottet också påpekat, ställa allt det ideella liv, som för närvarande spirar i samhället. Jag är särskilt glad åt att såväl i utskottets utlåtande som under den här förda debatten berörts den ingalunda minst viktiga frågan om behovet av lokaler, ett behov, som är särskilt kännbart på landsbygden, men som i mycket stor utsträckning gör sig gällande även i städerna. Brist på goda lokaler finner man vart man kommer i landet. Man hör ständigt ideellt intresserade människor uttala sitt beklagande över att lokalfrågan icke ordnats. I likhet med utskottet hoppas jag, att den utredning, som nu pågår rörande bl. a. denna fråga, så snart som möjligt skall leda till en god lösning av denna detalj i det stora spørsmålet.

Herr Eriksson i Frägsta: Herr talman! Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att säga några ord, ehuru jag helst skulle önskat att icke förlänga debatten. Jag kan gott instämma i vad min vän herr Svedman sagt, och likaså i vad som framhållits av ordföranden i utskottet. Jag vill dock i någon mån närmare nämna, varför jag i denna fråga står på utskottets sida. På reservant-håll har man under debatten i påfallande grad rört sig med allmänna talesätt. Man har ansett sig kunna konstatera, att missförhållanden föreligga. För min personliga del vill jag visst icke förneka, att det finns missförhållanden, men jag anser, att man, innan man till riksdagen och därmed till staten riktar en hemställan om vidtagande av åtgärder från samhällets sida, bör göra klart för sig, vilka möjligheter samhället har att ingripa på hithörande områden, med resultat att frågan blir löst i positiv riktning. Den som aldrig så litet sysslat med frågor av detta slag — själv har jag under de tre år, jag suttit i riksdagen, varit med om behandling av frågor angående film, litteratur, tobaksmissbruk etc. — kan icke underlåta att konstatera, att det under tidernas lopp från samhällets sida gjorts mycket för att komma tillrätta med hithörande spørsmål, men också att samhället har mycket små möjligheter att avhjälpa föreliggande brister, dessa brister som ytterst härleda sig från den enskilde individens oförmåga att urskilja, vad som är nyttigt och lämpligt för honom själv.

Kärnpunkten, när det gäller det fördärvbringande i nöjeslivet och frågan om nöjeslivets sanering, är, som min vän Svedman sade, uppfostran. Samhället når icke dit där man borde rätteligen ingripa. Detta har för mig ytterst varit avgörande, då det gällt att taga ställning i denna sak. Man kan här, som det gjorts upprepade gånger, säga, att nöjeslivets urartning beror på det och det, men börjar man syna vilka möjligheter samhället har att ingripa på olika områden, skall man finna, att dessa möjligheter äro ytterst begränsade. Detta om »frågan i dess helhet».

Det är en sak, som jag även vill fästa uppmärksamheten på. I detta såväl som i många andra sammanhang har man särskilt riktat sig mot landsbygden, som anses vara särskilt hemsökt. Att det på landsbygden gives rätt mycket undermåliga nöjestillställningar, är alldeles riktigt. Men jag vill fråga: Vilka människor äro mest utsatta för att utnyttjas av en undermålig nöjesindustri, de, som bo på landet, eller de, som bo i städer, enkannerligen storstäder? Om ni själva göra er denna fråga, skola ni komma till det resultatet, att det är synnerligen svårt att åstadkomma några åtgärder, som lända till verklig positiv hjälp.

Man har speciellt vänt sig till ungdomen. Jag förmodar, att det helt enkelt beror därpå, att i motionen uteslutande talas om ungdomen, men äro vi

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

ärliga, måste vi nog erkänna, att den yngre och kanske till och med den äldre medelåldern icke kan svära sig fri från beskyllningen att taga del i ett osunt nöjesliv. Frågan är var gränsen egentligen bör sättas. Jag anser, att ungdomen bör lämnas i fred, lämnas i fred att sköta sig själv. Det är den kapabel att göra.

Jag har icke alltför stor erfarenhet ifrån ungdomsrörelsen. Jag har dock tagit någon liten del i den ungdomsrörelse, som högern bedrivit. Jag har därvid icke kunnat konstatera några nämnvärda oarter. Jag har funnit högerungdomen sund och allvarsam. Jag har även varit i tillfälle, ehuru mera flyktigt, att träffa ungdomar från andra politiska åskådningars organisationer. Jag har även funnit dem vara hyggliga människor och i besittning av förmåga att taga vara på sig själva.

Man har, då det gällt de oarter, som möjligen finnas, lagt i dagen ett slags korstågsmentalitet, som jag sannerligen icke kan förstå. Framförallt kan jag icke begripa, på vilka vägar samhället skulle kunna ingripa för att bekämpa de oarter, som eventuellt finnas.

Jag skall icke ytterligare förlänga debatten. Jag vill endast rikta en vördsam hemställan till dem, som i fortsättningen försöka bilda sig en uppfattning i denna sak, att icke i onödan draga upp debatter i riksdagen. Var och en kan genom egna reflexioner komma till klara slutsatser i denna fråga. Jag beklagar ännu en gång, men samhället har tämligen begränsade möjligheter att komma till rätta med frågan.

Med dessa ord, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Annér: Herr talman! Jag ber att få säga några ord med anledning av utskottets ärade ordförandes yttrande. För att icke debatten skall svälla ut för mycket, skall jag begränsa mig till frågan om utredningarna.

Utskottets ärade ordförande sade å utskottets vägnar, att de två utredningar, som han nämnde, täckte de spörsmål, som angivas i motionen. Jag hyser en annan uppfattning, nämligen att dessa två utredningar icke täcka det området till fullo.

Vad beträffar den ena av de frågor, som äro under utredning, nämligen den angående samlingslokaler, har jag ingalunda för avsikt att förringa betydelsen därav. Man skulle kunna kortast uttrycka saken så, att med goda samlingslokaler, ekonomiskt oberoende, kan man så att säga flytta nöjeslivet inomhus, vilket givetvis är till fördel. Men jag vill samtidigt varna för överskattning av samlingslokalernas betydelse. Vi ha redan i landet ett mycket stort antal samlingslokaler. I dessa lokaler bedrives i vissa fall ett nöjesliv, som ger anledning till allvarliga anmärkningar. Man kan icke säga, att samlingslokalerna i och för sig lösa problemet, utan det måste bjudas någonting inom lokalerna, som kan på ett mera tillfredsställande sätt än nu ordna nöjesfrågan.

Den andra utredningen gällde ordningsstadgans omarbetning. Därom vill jag säga, att jag naturligtvis icke underskattar betydelsen av en omarbetning av ordningsstadgan och den inverkan denna kan hava på nöjeslivet. Men denna stadga berör, om jag så får säga, mera nöjeslivets mekaniska och byråkratiska sida än dess kärna.

Dessutom har jag den uppfattningen, att denna utredning icke är av den natur, att den kan syssla, i någon stor utsträckning åtminstone, med det spörsmål vi nu behandla. Jag vill erinra om, att den 28 maj i fjol behandlade vi i andra kammaren första lagutskottets förslag med anledning av en kungl.

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

proposition angående tillägg till ordningsstadgan. Denna proposition hade avlämnats på grund av att en socialdemokratisk ungdomsklubb anordnat en sammankomst med dans endast för sina medlemmar, men åtalats och bötfällts, därför att myndigheterna menat, att dansen vore offentlig och anordnats utan tillstånd. Tillägget stadgade, att om förening ordnade tillställning, skulle den omständigheten, att tillställningen besöktes jämväl av andra till organisationen anslutna föreningar, icke föranleda, att tillställningen skulle vara att anse som sådan, till vilken allmänheten hade tillträde. Detta förslag bifölls och samtidigt beslöts att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta systematiskt sammanföra och i erforderlig mån jämväl omarbeta de i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar ingående bestämmelserna rörande offentliga tillställningar, allt under beaktande av kravet att den lojala föreningsverksamheten icke därigenom äventyrades eller försvårades.

Denna utredning, som sålunda pågår och är en enmansutredning, redovisas i berättelsen över vad sig i rikets styrelse tilldragit på följande sätt: De i ordningsstadgan och med denna sammanhängande författningar förefintliga bestämmelser, vilka reglera anordnandet av offentliga tillställningar, skola bliva föremål för en översyn. Med hänsyn därtill att ordningsstadgan överhuvud måste anses föråldrad och i behov av revision, skall stadgan i dess helhet jämte författningar, som därmed äga samband, förutställningslöst granskas, varefter förslag till erforderliga författningsbestämmelser rörande de spörsmål, som i stadgan vunnit rättslig reglering, bör framläggas.

Härav framgår således, att denna utredning icke har att syssla med nöjeslivet i den bemärkelse, vi här diskutera. Det gäller en teknisk överarbetning av ordningsstadgan. Jag vill sålunda säga, att då utskottet menar, att denna utredning skall vara till fyllest för att klarlägga det spörsmål, det här gäller, hyser utskottet nog en viss övertro till denna utredning. Jag kan ej finna, att dess befogenhet, sådan den redovisas i berättelsen över vad sig i riket tilldragit, ger den erforderliga ramen för utredning jämväl av det ärende, som nu är under behandling.

Det är påtagligt, att det kan bli fråga om mångahanda ting, då det gäller att praktiskt föra ut i livet de resultat, vartill den utredning, som motionärerna önska, kan leda. Det kan bli fråga om lagstiftning, det kan gälla anslagsbeviljanden, och det kan gälla organisatoriska åtgärder, allt med huvudsyfte att stärka de krafter, som inom folket självt äro verksamma för en sanering av nöjeslivet.

Jag vill, innan jag slutar, nämna en sak, som kanske kan vara av intresse för kammarens ärade ledamöter att veta. Det är nämligen, som kanske de ärade kammarledamöterna komma ihåg, så, att till regeringen ingivits en skrivelse från domkapitlet i Växjö, berörande den saken. Den åberopas för resten i motionen. Genom förmedling av Svenska kyrkans diakonistyrelse har till Kungl. Maj:t insänts ett stort antal skrivelser, innehållande instämmanden i det yrkande, Växjö domkapitel ställt. Jag skall tillåta mig att, då det ej tar lång tid, räkna upp vilka som instämt i detta domkapitlets yrkande. Det är domkapitlet i Visby, Karlstad, Uppsala, Skara och Västerås samt svenska biskopsmötet. Vidare är det Nationaltemplarordens studieförbund, Svenska landsbygdens studieförbund, Sveriges storloges av I. O. G. T. verkställande råd, Sveriges allmänna folkskollärareförening, Svenska folkhögskolans lärareförening, Svenska folkskolans vänner, Vita bandet, Förbundet mellan Sveriges K. F. U. M., dito av Sveriges K. F. U. K., Sveriges kristliga studentrörelse, dito gymnasiströrelse, dito seminariströrelse, dito bildningsför-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

hund, Förbundet för kristet samhällsliv, Kyrkliga förbundet för evangelisk-luthersk tro, Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, Ärkestiftets ungdomsförbund, Lunds stifts kyrkliga ungdomsförbund, Linköpings stifts ungdomsförbund, Skara stifts kyrkliga ungdomsförbund, Västerås stifts ungdomsförbund, Växjö stiftsråd, Karlstads stifts ungdomsförbund, Luleå stifts ungdomsförbund samt Svenska kyrkans diakonistyrelse.

Mig synes sålunda, att en ganska auktoritativ opinion står bakom det utredningsyrkande, som motionärerna göra, och jag vill, herr talman, på de skäl, jag anfört, yrka bifall till reservationen.

Herr **Mäler**, som nu erhöll ordet för kort genmäle, yttrade: Herr talman! Med anledning av herr Annérs anförande tillåter jag mig åter upprepa den upplysningen, att skrivelsen från Växjö domkapitel är remitterad till utredningsmannen i detta ärende. Jag förmodar, att Kungl. Maj:t i och med detta har avsett, att det skall ligga i utredningsmannens befogenhet och uppgift att handlägga ärendet.

Härefter anförde:

Herr **Onsjö**: Herr talman! Denna debatt har pågått så länge, och det har kommit fram så många synpunkter, att det icke är så mycket att tillägga. Men eftersom jag står som reservant, kan jag icke underlåta att säga några ord. Jag får för min del säga, som andra sagt förut, att jag ingalunda är någon fiende till ungdomens nöjen. Jag tror heller icke, att ungdomen i våra dagar är sämre än den varit tidigare. Jag tror icke heller, att man skall kunna göra ungdomen bättre genom att stipulera en massa förbud eller så att säga sätta in ungdomen i kloster. Därigenom skulle den ej bli bättre.

Om det skulle läggas in så mycket i reservationen, som det framkommit här delvis från motionärernas och delvis kanske också från reservanternas håll, så hade jag icke varit reservant. Jag kan emellertid icke vara med om att förneka, att det verkligen finnes missförhållanden på nöjeslivets område som skada ungdomen. Och då det finnes missförhållanden, anser jag det vara samhällets skyldighet att söka göra vad som kan göras för att avhjälpa dessa missförhållanden. Att det finnes missförhållanden ha alla betygat, till och med fru Rönn-Christiansson, som sitter framför mig här. Hon pekade på vissa förhållanden. Även om det vore så att vi icke ha något att anmärka på kvaliteten av de nöjen, som bjudas ut, så kan man ifrågasätta, om de icke kunde vara billigare. Jag menar, att denna fråga är av stor betydelse och att den kommit att få ökad betydelse i det s. k. moderna samhället.

Herr Svedman satte säkerligen kyrkan mitt i byn, när han sade, att detta är en uppfostringsfråga, som främst åvilar hemmen. Men vi skola komma ihåg, att i det moderna samhället äro icke hemmen tyvärr av samma betydelse för ungdomen som tidigare, och samhället har fått övertaga uppgifter, som tidigare påvilade hemmen, i allt mera ökad utsträckning.

Jag tror, som jag sagt, att ungdomen icke blivit sämre. Men det är i varje fall värre att vara ung i våra dagar än tidigare och detta därför att allt är tillgängligt för ungdomen, allt ges ut för ungdomen på ett helt annat sätt än förr.

Det är ju så, att vi bedriva välfärdspolitik, säga vi, när vi sörja för vad vi skola äta, dricka, kläda oss med o. s. v. Detta är naturligtvis bara bra. Men när det gäller att tillfredsställa ungdomens naturliga behov av nöjen har detta enligt min mening i alltför stor utsträckning överlämnats åt nöjesindustrien. Detta är ödesdigert för ungdomen just därför, att denna nöjesindustri har in-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

tet annat intresse för ungdomen än att den vill tjäna pengar, och det gör den bäst genom att ockra på människornas allra sämsta lidelser och drifter.

Det är ju många, som framhållit, att ungdomen är fri och frigjord. Detta är naturligtvis också bara bra. Men å andra sidan veta ju vi, som ha litet mera erfarenhet av livet, att just denna frihet måste dock vara en frihet under ansvar. Jag tror, att tiden gör ungdomen en stor björntjänst, om denna frihet läggas så, att ungdomen får en felaktig föreställning om livet.

Det har så ofta framhållits, att detta osunda nöjesliv skulle vara något alldeles speciellt för landsbygden. Man talar om dansbaneeländet på landsbygden o. s. v. Det resonemanget är något som jag måste tillbakavisa. Jag tror, att om landsbygden fick vara fri från dåliga impulser från städerna, skulle det ej vara något fel på landsbygdens nöjesliv. Men vad som gjort att landsbygdens sammankomster kommit i vanrykte är, att det kommer ut från städerna folk, som ofta är att räkna till de sämsta elementen, som renligheten i städerna kör bort. De komma ut på landsbygdens nöjessammankomster och angiva där tonen. Det är i högsta grad beklagligt.

Utskottets ärade ordförande sade, att det finnes ingen skiljaktighet mellan utskottet och reservanterna i sak. Det är fullkomligt riktigt, såvitt jag kan förstå. Vi vilja samma sak. Vi erkänna, att det finnes missförhållanden på detta område. Det äro vi ense om, och att här bör göras vad som göras kan. Men vad som skiljer oss är, att utskottet anser, att de utredningar, som pågå dels angående offentliga samlingslokaler och dels angående omarbetning av ordningsstadgan, täcka det syfte motionen har, något som vi reservanter icke kunna gå med på. Vi anse problemet ha en betydligt större omfattning och att denna fråga bör tagas upp i ett litet större sammanhang.

Det är av den anledningen, herr talman, som jag ställt mig som reservant och ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Hallén**: Herr talman! Helt säkert är det många här i kammaren, både från majoritetens och även från reservanternas sida, som inför detta utlåtande hava en viss känsla av olust. Först och främst är det alltid så, att om man tar till orda om andra människors nöjeslystnad, riskerar man gärna att få misstanken mot sig att man på något sätt uppträder fariseiskt eller hycklande. Man kan också förstå, att många människor äro bekajade av tvivel angående effektiviteten och nyttan av statsåtgärder på ett område sådant som detta. Man får respektera en sådan olust och en sådan kritisk inställning hos många. Den kan bottna i de bästa motiv.

Å andra sidan är det nog så, att flertalet i denna kammare har en förnimmelse av att det är något i hela folklivet som icke är sunt utan verkligen tarvar uppräckning och förbättring. Det gör, att de allra flesta av oss se i alla fall med intresse på möjligheterna av att någonting här skall kunna göras.

Det är ej riktigt att bara mena, att dessa missförhållanden bottna i ekonomiska omständigheter. Även om man sänker inträdesbiljetterna till nöjespalats av olika slag med 50 procent eller mera, står problemet kvar lika olöst. På vår landsbygd kostar det 50 öre för små barn att besöka en biograf. Om priset går ner till 25 öre, lär det icke inverka det minsta, även om jag erkänner, att den omständigheten, att samhället som sådant ej kan taga ställning till att tillgodose dessa medborgares legitima nöjesbehov utan att det utlämnas till profithungriga företagare, naturligtvis gör problemet mera svårartat. Vad som gör problemet om nöjeslivet så svårt är, att frågan gäller icke bara ungdomen utan även andra generationer. Den får icke ses isolerad. Vad som här kommer fram i form av osunt och upplösande nöjesliv är bara uttrycket för helt andra faktorer och krafter, som äro i verksamhet. Det har vitsordats

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

alldeles riktigt av en rad talare, att djupast sett är det en personlig uppfostningsfråga. Det veta vi alla. Pendeln har slagit över från gamla tiders rigorösa uppfostran med ris och karbas och allt detta, som ofta skapade förljugenhet och fariseism hos dem, som tuktades och fostrades, i en motsatt riktning. Vi ha nu fått en löslighet, en klemighet, en daltighet och en beskedlighet i fråga om barnuppfostran, som är rent av häpnadsväckande. Detta gäller icke bara hemmen i vissa samhällsklasser utan det går praktiskt taget igenom hela vårt samhälle.

Detta är naturligtvis ett oerhört problem. Och man frågar: Kan en kungl. kommission göra någonting eller icke?

En annan sak, som påvisats och som jag tror anmärktes av talaren före mig, är, att det är icke gott att vara ung i våra dagar. Vad skall man säga om efterkrigstidens ungdom, som sett sammanbrottet i världskriget? Människor, som trott på kristendom, socialism, vetenskap och civilisation, få se, att vad de aktat för att vara deras livsideal ingenting kan göra mot världens förbannelse och upplösning. Man får ej förtänka, om det växer upp hundratusentals ungdomar, som äro, såsom flertalet ungdomar nu faktiskt äro, indifferenta både i religiös och allmänt moralisk bemärkelse. De äro liksom utplundrade på bara benen. De se bara svedjeland omkring sig. De ha ingen grund att stå på. Det gäller om dem Karlfeldts ord om efterkrigstidens ungdom:

Det låg en frostnatt kring din barndoms ängar
 och glädjens blomster sveddes i sin rot.

Det for en storm igenom tidens strängar
 och än de darra som i skälvosot.

Detta är ett problem, som sammanhänger med frågan om vår tids nöjesliv.

Tänk vidare på vad den tekniska utvecklingen åstadkommit i våra dagar! För våra farföräldrar och morföräldrar togo sig nog den tidens enkla nöjesmöjligheter nog så förföriska ut. Men vad skall man säga om den värld, som möter under neonljusskyltarnas sken? Hur måste icke massor av obefästade sinnen gripas av besinningslös lust att kasta sig i nöjenas virvel, vilken, som sagt, icke minst på grund av den moderna teknikens resurser ter sig mera lockande än förr?

En annan faktor är hemlivets pågående upplösning. Det är icke bara en ekonomisk fråga genom att massor av fattiga hustrur måste för sin utkomst ha arbete utanför hemmet. Ty även om sådant aldrig skulle behövas pågår det faktiskt en sådan hemlivets upplösning. Icke minst påskyndas den av den alltjämt pågående kollektiviseringen, som av ekonomiska och praktiska skäl synes ofrånkomlig. Det är organisationer och andra, som ta hand om saker och ting åt människorna och som göra, att det enskilda hemmet ser ut att mista mer och mer av sin betydelse och att hemlivet försvagas oavbrutet. Detta är också en faktor att räkna med.

Vi hörde fru Rönn-Christiansson alldeles riktigt tala om brutaliseringen av livet. Vad skola de unga tro, som läsa i tidningarna icke bara om krig, krigsrisker och överfall utan också om denna mentalitet, dessa dynamiska resone-mang, dessa löftesbrott, detta att man underkänner tro och loven och gjorda utfästelser och arbetar fram en uppfattning, där blott den råa styrkan är utslagsgivande. Att detta successivt utsätter vår ungdom för en alltjämt fortgående moralisk upplösning torde vara otvivelaktigt.

Man skall visserligen inte se spöken på ljusa dagen. Man kan emellertid fråga sig, om man inte, när det gäller frågan om vår ungdoms vård, bör vara en liten smula återhållsam med detta ständiga tal om fysisk fostran. Jag men nu inte, att man inte skall vara tacksam för vår idrott och vår sport

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

och allt detta, med dess sunda liv. Man kan emellertid ofta nog hos sportens utövare märka en ganska okritisk beundran för vad jag skulle vilja kalla styrkan och prestationen såsom sådan. Därifrån är steget inte så långt till en ganska okritisk beundran överhuvud taget för styrkan och makten. Och därmed är gärdet snart upprivet. Jag menar alltså med det sagda, herr talman, att man skall förstå, att om man vill komma åt nöjeslivets osunda utväxter och nedbrytande former, så måste observationsrådets front tänjas ut. Man får nog därför tänka sig, att de samhällseliga åtgärder, som skulle kunna tänkas som följd av en sådan här utredning, komma att bilda en motsvarighet till de åtgärder, som föranletts av befolkningskommissionens undersökningar och förslag på en mängd olika punkter i vårt samhällsliv. Vad detta skulle leda till, förs jag inte säga, men jag är övertygad om, att om statsmakterna överhuvud taget skola kunna göra någonting, måste det hela föregås av en utredning på samma vida front som befolkningskommissionens utredningar. Jag kan inte neka till att de talare ha rätt, som påpekat, att redan pågående utredningar syssla med detaljer av detta stora problem. Jag är själv ordförande i den kommitté, som har hand om frågan om våra offentliga samlingslokaler. Vi hoppas verkligen, att om den frågan får sin lösning, detta skall leda till, att de många ideella organisationer, som nu skatta åt ett överdrivet nöjesliv för att kunna amortera sina byggnadsskulder, skola kunna sluta upp med denna sin trafik. Det är kanske denna utrednings viktigaste och värdefullaste uppgift att kunna komma till ett resultat på den punkten. Detta är emellertid endast en detalj i det stora problemet. Saken är nämligen mera vidlyftig än så. Se bara på Stockholm och dess ungdom och den försvinnande lilla procent därav, som deltar i föreningslivet. Där har inte det hejdlösa nöjeslivet sin grund i att ideella organisationer måste skatta åt ideliga nöjesarrangemang för att amortera sina byggnadsskulder. Nog är problemet för våra storstäders ungdom lika brännande som för landsbygden. Exemplet visar, att lokalfrågan visserligen är en viktig men dock endast en detalj i det stora komplexet av frågor.

Jag måste också säga ett ord om den utredning som anförtrotts landshövding Lidén, och som rör frågan om en överarbetning av 1932 års förordning om tillämpning för riket i dess helhet av vissa bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer. Jag har måhända själv en liten andel uti att denna utredning kommit till stånd. I fjol hölls nämligen i Karlstad en konferens med ett par hundra ombud för länets nykterhets- och barnavårdsnämnder för att diskutera dessa frågor. Jag kan nämna här, då detta är av allmänt intresse, hur man därvidlag gick till väga. Man hade med länsstyrelsens hjälp från länets samtliga landsfiskaler inhämtat redogörelse för hur de begagnat sin befogenhet från år 1932 att ge licens till nöjestillställningar ute på landsbygden. Materialet bearbetades och utsändes till länets samtliga nykterhetsnämnder och barnavårdsnämnder jämte en förfrågan om, hur nämnda förordning verkat och — en mycket viktig sak — om och i vad mån kommunernas och deras intressen och önskemål blivit tillgodosedda av vederbörande landsfiskal. Det visade sig då, att efter 1932 års bestämmelser kommunerna äro alldeles avlysta från varje som helst medinflytande på nöjeslivets omfattning och utveckling ute i bygderna. En landsfiskal kan till och med utan att i ringaste mån behöva tillfråga de kommunala myndigheterna och de föräldraansvariga meddela tillstånd att uppträda för ett kringresande tivoli av sjunde klassen, som varken kommunalnämnden, nykterhetsnämnden eller barnavårdsnämnden eller någon ideell organisation velat tillstyrka. Landsfiskalen gör som han vill. Det berättades mig, när jag reste i Halland härom-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

året, hurusom i en kommun ett par mil från en stad vederbörande landsfiskal givit tillstånd till uppsättandet av ett stort nöjesetablissemang utan att de ansvariga kommunala myndigheterna ens tillfrågats, vad de tyckte om saken. De fingo bara veta, att det hela skulle sättas upp. Det blev ett mycket omtyckt tillhåll inte minst för stadsborna och en plåga för bygden, och både barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd fingo åtskilligt att syssla med. Detta visar, att det här finns vissa missförhållanden, men man får hoppas, att den utredning, som landshövding Lidén fått sig anförtrodd, kommer att resultera i ett ökat inflytande åt den kommunala självbestämmanderätten i dessa frågor, ett efter vad jag tycker mycket skäligt krav.

Jag vill emellertid instämna med de talare, som påpekat, att den överarbetning av 1932 års bestämmelser, som landshövding Lidén fått sig anförtrodd, överhuvud taget inte innefattar ett uppdrag att ta upp hela detta problem till omprövning. Det har sagts, att Växjö domkapitels skrivelse skulle ha remitterats till utredningsmannen. Detta betyder väl emellertid bara, att utredningsmannen får ta upp densamma till behandling allenast i den mån den kan äga samband med hans uppdrag att överarbeta 1932 års stadga. I övrigt lär väl domkapitlets skrivelse inte kunna resultera i någon åtgärd från hans sida.

Om det också är med en viss tvekan som jag ifrågasätter samhällets möjlighet att kunna gå till en stor aktion på dessa olika punkter, undrar jag ändå, om det inte i nuvarande allvarliga tidsläge är kammaren mest värdigt att ge ett mera positivt uttryck åt sin känsla utav att det råder en osund utveckling på detta område, vilken man inte skall möta med armarna i kors och ingenting göra åt. Om kammaren gör ett försök att på alla dessa olika områden, som jag här sökt beröra, få till stånd åtgärder, som medverka till en stramare livsföring överhuvud taget och till en reaktion emot de nivellerande och nedbrytande krafterna i synnerhet, så vore det kammaren värdigt.

I fråga om filmen vill jag säga, att jag är absolut övertygad om, att det endast kan vara en tidsfråga, när en modern statsmakt måste komma till insikt om, att den inte bara har skyldigheter i fråga om själva censuren utan även, att den har positiva skyldigheter med avseende å ungdomens förströelsebehov, så att tillgodoseendet av detta behov icke skall vara helt överlåtet åt de privata företagarna.

Det ena med det andra gör, att jag finner det vara kammaren mest värdigt att ge uttryck åt allvaret i sina bekymmer inför de nedbrytande tendenserna i tiden genom att bifalla reservationen och därmed biträda ett förslag, som syftar till en förbättring på detta område.

Med dessa ord, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Hansson* i Rubbestad, *Hoppe*, *Jonsson* i Skedsbygd och *Gustafsson* i Lekåsa.

Herr **Pettersson** i Norregård: Herr talman! Det kanske kunde tyckas onödigt att jag nu tar till orda, då här redan blivit sagt så mycket i denna fråga. Jag hade ju också kunnat nöja mig med att instämna med den siste ärade talaren, som framhöll den stora betydelse, frågan i själva verket har. Alla som här yttrat sig ha ju också framhållit frågans stora betydelse och hur svårt detta problem är. Detta visste också vi, när vi motionerade. Frågan tarvar därför enligt min mening en noggrann utredning.

Nästan alla talare här ha ju också sagt, att ungdomens nöjesliv, sådant det nu gestaltat sig, inte bör tolereras. Till och med utskottets ordförande fram-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

höll ju, att nöjen anordnas enbart i syfte att få in pengar, och han framhöll samtidigt, att orsaken till att man på sina håll har att dragas med ett dåligt nöjesliv är just de ekonomiska svårigheterna med lokalfrågans ordnande. Jag undrar emellertid om inte många föreningar trots en god ekonomi samt enskilda i ekonomiskt god ställning hänge sig åt ett dåligt nöjesliv. För egen del anser jag, att vi böra känna så mycket ansvar för ungdomen och ha det föräldraansvar för våra egna, att vi böra kunna gå med på en utredning sådan som den av motionärerna föreslagna. Den skall ju bli förutsättningslös och behöver inte, såsom herr Svedman befarade, leda till alla möjliga förbud. Resultatet kan i stället bli en understödjande verksamhet av alla goda möjligheter för ungdomen till förädlade nöjen. Vi kunna sålunda i högre grad än vad hittills varit fallet understödja studiecirkelverksamheten och även på annat sätt förbättra ungdomens nöjesliv. Vi behöva inte gå förbudsvägen, och jag tror inte heller, att den bör komma till användning så mycket. Vi kunna som sagt gå andra vägar. Först måste vi emellertid undersöka orsakerna till att vårt nöjesliv är sådant det är. Det finns väl knappast någon här i kammaren, som anser och ingen har sagt, att vårt nöjesliv är bra som det är, och jag tycker därför, att det knappast vore kammaren värdigt — som den föregående talarens ord föll sig — att förkasta motionärernas förslag.

Jag vill, herr talman, med dessa korta ord yrka bifall till reservationen.

Herr Nilson i Eskilstuna: Herr talman! Det är en sak i utskottsordförandens anförande, som inte bör få stå oemotsagd i dagens protokoll.

Herr Mäler ansåg, att frågan om ungdomens nöjesliv väsentligen hängde samman med finansieringen av lokaler, framförallt på landsbygden, och att, då staten i en framtid troligen skulle komma att effektivt medverka till lösningen av den ekonomiska sidan av denna sak, det hela skulle komma att ordna sig till det bättre. Jag tror för min del, att hela problemet bottnar djupare än så, och jag betvivlar, att utskottsordföranden ser riktigt rätt på denna sak. I fråga om finansieringen av lokalerna ute på landsbygden tillät sig ordföranden säga, att det varit med svidande hjärta man nödgats upplåta sina lokaler till dans och andra mindervärdiga tillställningar. Såvitt jag fattade uttrycket rätt, var hans mening denna. Jag tror emellertid, att lokalfrågan, med hänsyn till ungdomens goda inkomster, med en smula intresse och offervilja lätt nog skulle kunna lösas. Den organisation jag tillhör har inom de båda provinser, där jag har mitt arbete, lokaler till ett värde av över 1,800,000 kronor med åvilande skuld av endast omkring en kvarts miljon kronor. Lokalerna ha byggts av fattiga människor, och många av dessa lokaler underhållas alltjämt av mindre bemedlade personer. Detta är bara ett exempel på, att nog går lokalfrågan att ordna, bara det finns vilja och intresse. Ordförandens skäl på den punkten synas mig därför falla till marken.

Fru Rönn-Christiansson påstod, att spørsmålet om ungdomsbrottsligheten egentligen inte hör till denna fråga, utan bör mer hänföras till de dåliga ekonomiska förhållanden vari en stor del av vår ungdom lever. Ja, det kan ju hända, att den ärade talarinnan kan bevisa detta sitt påstående bättre en annan gång, än hon lyckades i dag. För egen del ser jag emellertid saken så, att ungdomsbrottsligheten bottnar inte enbart i dåliga ekonomiska förhållanden utan i allt större och större utsträckning uti det sätt, varpå de unga använda sina pengar. Många dystra exempel både från stad och från land visa, att en alltför stor del av inkomsterna lägges ned på nöjeslivets altare. Jag behöver väl inte exemplifiera mitt påstående, ty jag skulle tro, att vi alla känna till detta förhållande. Jag hörde för ett par veckor sedan ett par kammarleda-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

möter samtala i ett av klubbrummen om just dessa förhållanden, och båda beklagade — ingen av dem tillhörde det parti, jag har äran representera — det sätt varpå ungdomen av i dag använder sina relativt sett goda inkomster.

Utskotsmajoriteten påstår, att motionen är fattig på positiva linjer och konkreta förslag. Ja, ärade utskottsmajoritet, problemet är så stort och så svårutrett, att det inte kan benas upp i en motion. Kunde man det, hade man inte kommit med ett utredningsyrkande utan lagt fram ett färdigt förslag. Detta spörsmål kräver en ingående utredning, och jag tillåter mig verkligen fråga, om utskottsmajoritetens förslag är rikare på »positiva linjer och konkreta förslag». Den starka linje majoriteten fallit tillbaka på, den räddningsplanka man haft, nämligen den pågående utredningen, har ju bl. a. herr Hallén skjutit ohjälpligt sönder, och jag hoppas att utskottsordföranden observerade påpekandet i herr Halléns anförande, att direktiven för detta sakkunniguppdrag äro så snäva, att de icke möjliggöra denna vidare utredning som i motionen avses. Därmed synes det bärande i utskottsmajoritetens motivering ha ohjälpligt fallit samman.

Herr Svedman sade några vackra ord om hemmets betydelse, och jag ber att av hela mitt hjärta få instämna uti vad han därvidlag yttrade. Mot det övriga i hans anförande måste jag emellertid på det bestämdaste reagera. Hemen i vår tid äro utsatta för oerhörda påfrestningar och de behöva, herr Svedman, sannerligen ett så effektivt stöd som möjligt utifrån, även från statsmakternas sida, och det borde vi sannerligen inte förmena dem att få. Därför hade logiken i det i övrigt väl upplagda anförandet krävt en annan slutsats än den herr Svedman drog, och jag hoppas att han vid voteringen kommer att handla därefter.

Tillåt mig, herr talman, framhålla att min personliga inställning till våra dagars nöjesliv är långt ifrån intolerant. När man fostrat upp tre barn i denna nöjeshetsade tid, har man också personligen måst ta hela frågan under omprövning. Jag har den djupaste förståelse för ungdomens legitima nöjesbehov — men ingen förståelse för nöjesindustriidkarna.

Tillåt mig slutligen få betona att det är ingen här som höjt sin röst som allmän åklagare mot vår tids ungdom. Det behöver inte heller exemplifieras att vår tids ungdom i mycket är löftesrik, men vi måste på det bestämdaste reagera mot ungdomens förförare, dessa — jag tillåter mig använda uttrycket än en gång — nöjesindustriidkare.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Hedlund** i Östersund: Herr talman! Jag har begärt ordet för att förklara att jag kommer att rösta för reservationen. Jag försäkrar dock kammararen, att jag icke kommit till denna uppfattning genom att höra på denna debatt. Vad som bestämt mig för mitt kommande votum är två mycket viktiga omständigheter.

Nyligen har fångvårdsstyrelsen meddelat att ungdomsbrottsligheten ökar i oroväckande grad. Den har inte sagt, att detta beror på vår tids nöjesliv, men jag är övertygad därom att ett samband finnes med nöjesliv och ungdomsbrottslighet. Om en utredning även skulle verkställas beträffande samhällets omhändertagande av annan vilsekommen ungdom än den brottsliga, skulle vi säkert finna samma nedslående företeelse som beträffande ungdomsbrottsligheten.

Jag kan ingenting bevisa, men jag har en mycket stark känsla av att den verksamhet, som våra barnavårdsnämnder utöva för att tillvarataga vilsekom-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)

men ungdom, i stor utsträckning kan leda sitt ursprung till det s. k. nöjeslivet. Barnavårdsnämnderna äro ganska eniga i dessa stycken, och de ha kommit till den uppfattningen, att det är nöjeslivet som i stor omfattning är orsaken till att så mycken ungdom måste omhändertagas för skyddsuppföstran. Detta är inte en företeelse bara i storstäderna eller i städer i allmänhet, utan den visar sig även på landsbygden. Jag vet inte, om barnavårdsnämndernas uppfattning, att nöjeslivet är orsaken härtill, är riktig, men jag tycker de förebära synnerligen starka skäl för den åsikten. Jag övervakar barnavårdsnämndernas arbete i tre Norrlandslän, och nämnderna framlägga så bärande skäl för sin uppfattning, att jag också blivit övertygad om att nöjeslivet i viss utsträckning är orsaken till att ungdomen kommer på sidan om spåren. Den karaktärsfasta ungdomen, den klarar sig, men — som en skyddshemsföreståndarinna sade till mig för några dagar sedan — den ungdom som inte är tillräckligt karaktärsfast och som inte har sitt fasta stöd i hemmet, den går under, den blir vilsekommen.

Nu är det helt naturligt många andra orsaker som bidra till att ungdomen i större utsträckning än tidigare måste omhändertagas av samhället. Men om det till någon del skulle bero på ett osunt nöjesliv att ungdom spårar ur och om en utredning skulle kunna finna något medel att hämma nöjeslivets utveckling och därmed skydda ungdomen, då har inte jag samvete att motsätta mig kravet på en utredning härom. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Staxäng, Larsson* i Hede, *Olovson* i Västerås, *Lundberg, Liedberg, Karlsson* i Granebo, *Eriksson* i Sandby, *Sjögren, Andersson* i Dunker, *Skoglund, Dahlbäck, Henriksson, Hellberg, Hansson* i Hönö, *Hermansson* i Kvistljungby, *Casenberg, Hallagård, Persson* i Falla, *Gezelius, Hansson* i Vännäsby, *Nilsson* i Antnäs och *Johansson* i Krogstorp.

Fru Rönn-Christiansson: Här har av någon talare framhållits, att ordnandet av lokalfrågan inte löser detta problem, och det är fullkomligt riktigt. Det har väl heller ingen påstått, men anskaffandet av samlingslokaler är dock ett steg vidare på denna väg och ett av medlen som syfta till ungdomens föstran.

Jag tycker inte om den tendens som kommit till synes här att indirekt lasta hemmen för ungdomens handlingar. Hemmen får väl i alla fall bära den tyngsta bördan, och vad skulle det bli av våra ungdomar med 20, 25 kronors inkomst i veckan, om de inte hade hemmen att falla tillbaka på?

Herr Hallén måtte ha missuppfattat vad jag sade i mitt första anförande. Jag sade, att om de ekonomiska faktorerna varit riktiga och sunda i det här samhället, hade denna motion över huvud taget inte existerat. I fråga om oarterna inom nöjeslivet anförde jag, att i förhållande till den låga kvaliteten priserna äro för höga, vilket herr Hallén tydligen fattade så, att jag hänförde dessa omständigheter till de ekonomiska faktorerna.

Herr Nilson i Eskilstuna talar om att ungdomen förtjänar så mycket nu för tiden, vilket osökt ger mig anledning påminna om att det är skillnad på ungdom och ungdom i det fallet. Men det hör strängt taget inte hit och därför skall jag inte ta upp problemet ur dessa synpunkter. Vidare säger herr Nilson, att vad jag anförde om ungdomsbrottsligheten inte hörde till debatten, men om herr Nilson läser reservationen skall han finna, att där citeras vad fattigvårdsstyrelsen yttrat just härom, och denna angelägenhet har för övrigt även berörts i debatten från reservanthåll.

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet
m. m. (Forts.)

Till slut anför herr Nilson att lokalfrågan kunde lösas genom att man offrade litet mera för saken. Jag vill i detta sammanhang begagna tillfället att offentligt uttrycka min djupa och stora högaktning för den kristliga ungdomen, som förstått att göra offer för sina organisationer och på det sättet förmått lösa sin lokalfråga. På det området står den ungdomen som ett lysande exempel för oss andra.

Herr **Weijne**: Herr talman! Jag har tidigare hört till dem som varit mycket tveksamma rörande samhällets möjligheter att genom en offentlig utredning komma någon vart i det avseende det här gäller. När jag emellertid idag, herr talman, kommer att rösta för reservationen, har jag en alldeles speciell anledning härtill, nämligen att ungdomsbrottsligheten befinner sig i stigande och att man har svårt att finna förklaringen till detta.

Jag har själv åtskilliga år under kristiden arbetat bland ungdomsbrottslingar. Vi sågo då hur ungdomsbrottsligheten ökade oerhört, och man räknade med att den skulle förbli stark även i framtiden. Emellertid visade det sig, att när kristiden efter kriget försvann minskade också ungdomsbrottsligheten till en nivå, som man tidigare betraktat som tämligen normal.

Jag har i dessa dagar, herr talman, diskuterat denna angelägenhet med många personer, som arbeta bland den brottsliga och vanartiga ungdomen. Man står frågande inför den förändring som skett, man kan inte ge några förklaringar till den. Det är detta som gör att jag för min del anser, att man bör få till stånd en utredning, som främst tar sikte på att klarlägga orsakerna till att den ungdom som det här gäller så ofta går vilse, men en utredning som naturligtvis samtidigt bör avse ett något större område. När jag röstar för reservationen är det alltså närmast för att det råder en så förvirrad uppfattning på detta område, och jag hoppas att en utredning skall få möjlighet att genom undersökning av ett stort antal individuella fall åtminstone på något sätt komma till rätta med de nedbrytande krafterna i tiden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Tengström* instämde häruti.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Mäler, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren, med avslag å sitt fjärde tillfälliga utskotts hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3, bifaller den vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Där-

Ang. utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (Forts.)
 vid avgåvos 102 ja och 95 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den vid utlåtet fogade reservationen.

Jämlikt § 63 riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag av protokollet delgivast första kammaren.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

§ 16.

Föredrogos vart efter annat

andra lagutskottets utlåtande, nr 25, i anledning av väckt motion rörande viss ändring i lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt; samt

andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om införande av statlig kontroll av elektriska mätare m. m.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 17.

Ang. helgdagars fredande för offentliga nöjes- och idrottstillställningar.

Föredrogs andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående helgdagars fredande för offentliga nöjes- och idrottstillställningar.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 352, hade herr *Gustafsson* i *Lekåsa m. fl.* hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning avseende att åtminstone de större helgdagarna måtte fredas för offentliga nöjes- och idrottstillställningar.

Utskottet hemställde, att motionen II: 352 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Gustafsson* i *Lekåsa*: Herr talman! Då vi så länge diskuterade föregående fråga, som gällde nöjeslivet, anser jag mig i denna fråga icke böra göra något längre inlägg. Jag kan emellertid inte underlåta att något stanna inför vad utskottet härvidlag anfört, och bortser från tvetydigheten.

I det utlåtande, som utskottet kostat på vår motion, så understrykes i viss utsträckning de synpunkter vi framfört. Det heter sålunda: »ej heller utskottet anser, att nyårsdagen och böndagarna ha för den stora allmänheten sådan religiös karaktär, att ett förbudande av offentliga nöjestillställningar och idrottstävlingar å dessa dagar kan anses motiverat. Ett sådant förbud torde snarast komma att motverka sitt eget syfte. Beträffande de fyra s. k. stora helgdagarna torde skäl visserligen föreligga att ej å dessa dagar anordna offentliga nöjestillställningar eller idrottstävlingar. För det stora flertalet nöjestillställningar föreligger emellertid redan nu sådant förbud.»

Jag kan härav inte finna annat än att utskottet å sin sida anser, att det borde göras en utredning. Det heter visserligen i fortsättningen så här: »Utskottet anser således icke, att missförhållanden av den art eller omfattning föreligga, att en utredning kan anses påkallad», — men meningen slutar på följande sätt: »och då härtill kommer att enligt till utskottet lämnad upp-

Ang. helgdagars fredande för offentliga nöjes- och idrottstillställningar.
(Forts.)

gift förevarande spørsmål kommer att ägnas uppmärksamhet vid den pågående översynen av ordningsstadgan, får utskottet hemställa», o. s. v. Jag hoppas, herr talman, att man inte bara i samband med den översyn som pågår beträffande ordningsstadgan utan även vid den utredning, varom kammaren nyss fattade beslut under behandlingen av andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, skall beakta de av oss framförda synpunkterna angående olämpligheten av att på de stora helgdagarna anordna en massa idrottstävlingar och nöjestillställningar.

Det har sagts att dessa huvudsakligen frekventeras av sådant folk som inte bryr sig om att fira helgdagarna som sådana. Härtill vill jag ha sagt, att den som inte respekterar högtiderna och vad Kungl. Maj:t förordnat om fyra allmänna bot- och böndagar, har heller inte rätt att påstå, att inte riksdagen genom lagstiftning i någon mån skall kunna skapa möjlighet att hålla helgdagarna heliga för dem som det vill. Dessa stora helgdagar anse vi motionärer böra få ett särskilt skydd. Hur detta sedan skall åstadkommas, om på lagstiftningens eller frivillighetens väg, må ju ankomma på utredningen att föreslå.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till vad jag nu sagt och ber att få yrka bifall till motionen.

Herr **Mäler**: Herr talman! Jag vill gent emot motionären endast upplysa om att utskottet har gjort en förfrågan hos den återopade utredningsmannen, hur han uppfattade sitt uppdrag i denna punkt. Han har skriftligen meddelat utskottet, att detta problem enligt hans åsikt innefattas i det uppdrag han fått. Under sådana förhållanden förefaller det mig skäligen meningslöst att yrka bifall till motionen. Utskottet har enhälligt avstyrkt den på de skäl som äro anförda i utlåtandet, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Gustafsson** i Lekåsa: Med anledning av vad utskottets ärade ordförande anført skulle jag bara helt kort vilja säga, att jag förmodar ärendet kommer att behandlas vid den utredning som säges pågå. Med detta vidhåller jag mitt yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 18.

Föredrogos vart efter annan statsutskottets utlåtanden:

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid nomadskolorna jämte en i ämnet väckt motion;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anställningsförhållandena för biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor jämte i ämnet väckta motioner;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av återbetalningsskyldigheten beträffande till styrelsen för kommunala mel-lanskolan i Göteborg oriktigt utbetalta statsbidrag;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga och anslag till extra utgifter;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av Kinda kanal m. m.;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av telegrafverket tillhöriga fastigheter i Djursholms Ekeby, Stocksund och Falun;

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa statens järnvägar tillhöriga fastigheter m. m. jämte en motion; och

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja eller bortbyta tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 19.

Interpellation. Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr **Brädefors** som anförde: Herr talman! Vid den stora politiska process mot 17 arbetare och arbetarkvinnor, som nyligen pågått vid Åbo hovrätt, har framkommit saker som bevisar att Finlands politiska polis har blandat sig i inre svenska angelägenheter på sätt som inte bör få passera opåttalt.

Detta framgår särskilt av den finska detektiven Toivo Keskitalos redogörelse, som bifogats den anklagade Toivo Rauhavouris förhörsprotokoll.

Detektiven Keskitalo berättar, att han farit från Torneå till Haparanda och uppträtt som någon slags ledare för en grupp frivilliga, som önskat fara till Spanien. Därigenom fick han förbindelse med vissa personer i Haparanda och uppträdde där åter som en entusiastisk frivillig beredd att resa till Spanien. Men detektiven Keskitalos »undersökningsverksamhet» begränsades inte till detta. Han kom överens med Haparandaborna om en ny träff och for sedan tillbaka till Torneå, där han enligt egen uppgift rådgjort om sakens vidare utveckling med sina förmän. I enlighet med denna överenskommelse reste Keskitalo tillbaka till Haparanda tillsammans med två andra av den politiska polisens män, som hade till uppgift att uppträda såsom Keskitalos kamrater och alltså också föreställde frivilliga på väg till Spanien. Dessa tre kompanjoner satte sig i förbindelse med de Haparandabor Keskitalo redan tidigare träffat och så »skickades de i väg till Spanien». Den protokollförda delen av Keskitalos rapport slutar med att han och hans poliskamrater satte sig i en bil för att resa vidare. Därefter följer ett antal tankesträck till tecken på att rapporten inte i sin helhet bifogats protokollet, så att det därigenom inte blir klart hur långt detektiven reste.

Som synes har denne finske polisman i detta fall uppträtt på ett sätt, som kan karakteriseras såsom provokation på svenskt område.

Denna detektiven Keskitalos redogörelse har också påtalats av den i nämnda process anklagades försvarsadvokat, E. Haanpää, i dennes inlägga till Åbo hovrätt. Det framgår därav, att den finska politiska polisens ordinarie polismän på sina överordnades uppdrag rest till Haparanda och där i provokatoriskt syfte, såsom de själva erkänna, försökt få förbindelse med sådana svenska medborgare, som ansetts vara sympatiskt inställda gentemot den spanska republikens kamp, och locka dessa till sådant »samarbete», som sedan skulle kunna utnyttjas till sensationshistorier för att skada hjälparbetet för det republikanska Spanien.

Den finske statsministern Cajander frågade i sitt radiotal på söndagskvällen bl. a.: »Finns det icke — på ömse sidor om Bottniska Viken ännu skrämmande mycken obefogad misstro?» Och han tillade: »Borde icke ett mycket djupare förtroende väckas på ömse sidor!?!» Detta statsminister Cajanders yttrande är riktigt. Då bör det också vara angeläget för den finska regeringen att avlägsna de orsaker till irritation mellan nationerna, som den

Interpellation. (Forts.)

finska politiska polisen skapar, och den svenska regeringen bör se till att sådana händelser som ovan relaterade inte tillåtas inom svenskt område.

Med hänvisning till det ovan anförda anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till hans excellens ministern för utrikes ärendena få framställa följande frågor:

Har regeringen uppmärksammat den ovan relaterade finska politiska polisens verksamhet på svenskt område?

Ämnar regeringen göra den finländska regeringen uppmärksam på den finska politiska polisens rättsstridiga verksamhet inom svenskt område?

Ämnar regeringen vidtaga åtgärder för att sådan inblandning från finska polisens sida i svenska angelägenheter som här refererats för framtiden förhindras?

Denna anhållan bordlades.

§ 20.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 7, angående regleringen för budgetåret 1939/40 av utgifterna under rikstatsens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

nr 117, i anledning av riksdagens år 1938 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till den svenska exportnäringens främjande;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till barnsjukvården i riket;

nr 120, i anledning av väckt motion om utredning rörande kostnadsfri insulinbehandling för kroniskt sockersjuka;

nr 121, i anledning av väckt motion om retroaktiv lönefyllnad till viss personal i statens tjänst på grund av ändrad dyrortsgruppering;

nr 122, i anledning av väckt motion om engångsersättning åt vissa droskägareänkor för förlorade utkomstmöjligheter;

nr 123, i anledning av väckt motion om återbetalande till Aktiebolaget E. L. Schüllerqvist av visst skattebelopp jämte ränta.

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av vattenfallsandelar i Järpströmmen m. m.;

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avlöningsförmåner för personal vid Borås—Jönköpings järnväg, som vid järnvägens införlivande med statens järnvägar övergår i nämnda järnvägars tjänst;

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av ökade lånemöjligheter för den mindre skeppsfarten;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av skyddsrum i statens fastigheter; och

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förvärv av Skåne—Smålands järnväg; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning; och

nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående utrotande av berberis inom nationalparker och såsom naturminnesmärken fridlysta områden dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 21.

Justerades protokollsutdrag.

§ 22.

Avgåvos följande motioner, nämligen:

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 239, angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m. motionerna:

nr 456 av herrar *Holmbäck* och *Lundqvist*; och

nr 457 av herr *Lundqvist m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 245, med förslag till militärt avlöningsreglemente m. m. motionen nr 458 av herr *Holmgren m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 247, angående vissa avlöningsanslag under riksstatens fjärde huvudtitel motionen nr 459 av herr andre vice talmannen *Magnusson m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 242, med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 motionen nr 460 av herr *Bagge m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 230, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område motionerna:

nr 461 av herr *Liedberg m. fl.*;

nr 462 av herr *Eriksson i Sandby m. fl.*;

nr 463 av herr *Sandberg m. fl.*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 236, angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m. motionerna:

nr 464 och 465 av herr *Skoglund m. fl.*;

nr 466 av herr *Osberg m. fl.*;

nr 467 av herr *Barnekow m. fl.*;

nr 468 av herr *Lövgren m. fl.*;

nr 469 och 470 av herr *Larsson i Hede*.

Samtliga ovannämnda motioner bordlades.

§ 23.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Rödningsberg	under	2 dagar	fr. o. m. den	24 april,
› <i>Larsson</i> i Mörlanda	›	5	›	› 20
› <i>Ericsson</i> i Sörsjön	›	3	›	› 21
› <i>Gardell</i>	›	4	›	› 23
› <i>Johansson</i> i Öckerö	›	3	›	› 20
› <i>Brädefors</i>	›	5	›	› 20
› <i>Lundstedt</i>	›	den 22 april,		
› <i>Sundström</i> i Skövde	›	2 dagar	fr. o. m. den	20 april,
› <i>Lindén</i>	›	2	›	› 21
› andre vice talmannen <i>Magnusson</i>	›	2	›	› 21
› <i>Närlinge</i>	›	7	›	› 20
› <i>Lindmark</i>	›	5	›	› 21

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.20 e. m.

In fidem
Sune Norrman.